

Kannonkosken kunnan ja Nuorisokeskus Piispalan ilmastosuunnitelma 2025–2035

”Hyvän elämän maaseudun kotikunta”

-Kannonkosken kuntastrategia

Päivitetty 17.4.2025

KANNONKOSKI

Tiivistelmä

Kannonkosken kunnan ja Nuorisokeskus Piispala – liikelaitoksen ensimmäinen ilmastosuunnitelma laadittiin osana ympäristöministeriön rahoittamaa Pohjoisen Keski-Suomen ilmastosuunnitelma -hanketta vuosina 2023–2025.

Ilmastosuunnitelma toimii kuntastrategian rinnalla **kunta-konsernin ilmastotyötä ohjaavana toimenpideohjelmalla**. Ilmastosuunnitelman edistymistä seurataan vuosittain ja päivitetään laajemmin kerran valtuustokaudessa.

Tässä ilmastosuunnitelmassa kuvataan Kannonkosken alueella syntyvien kasvihuonekaasupäästöjen kehitystä, käydään läpi tavoitteet päästöjen vähentämiseksi sekä kootaan yhteen toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Päästödata perustuu Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) avoimeen aineistoon.

Ilmastosuunnitelma sisältää yhteensä 57 toimenpidettä. Ne on jaettu kuuden pääteeman alle: energia, kestävä ruokajärjestelmä, liikenne ja liikkuminen, kestävä kuluttaminen, luonto ja ympäristö sekä verkostot ja

viestintä.

Toimenpiteiden suunnittelussa on huomioitu kuntalaisten, viranhaltijoiden ja kuntapäättäjien näkemyksiä, kuntia koskettavia lakivelvoitteita tuleville vuosille, ympäristöministeriön ohjeita sekä muista kunnista kartoitettuja ilmastotyön käytänteitä.

Ilmastosuunnitelman seurantaan varten toimenpiteille on määritelty edistymisen indikaattoreita.

Lisäksi suunnitelmaan on koottu vinkkejä ja työkaluja yhteistyön ja viestinnän kehittämiseen sekä ilmastotyön toimeenpanoon, seurantaan ja päivittämiseen.

Lopusta löytyy lähdeluettelo linkkeineen.

Kunnanhallituksen hyväksymä 7.4.2025

Kunnanvaltuuston hyväksymä 28.4.2025

Sisällysluettelo

Kannonkosken ilmastosuunnitelma

Tiivistelmä	1
Sisällysluettelo	2
Keskeiset käsitteet ja lyhenteet	3
Esipuhe	4
Ilmastosuunnitelman laadinta	5
Ilmastosuunnitelman reunaehdot	6

Kasvihuonekaasupäästöt Kannonkoskella

Ilmastositoumukset	7
Ilmastosuunnitelma keskittyy taakanjakosektoriin	8
Päästökehitys vuosina 2007–2022	9
Päästöjen nykytilanne	10
Päästöjen jakauma	11
Päästövähennystavoite	12
Päästöskenaario	13

Ilmastotyön toimenpiteet Kannonkoskella

Ilmastotyön painopistealueet Kannonkoskella	14
Energia	15
Kestävä ruokajärjestelmä	16
Liikenne ja liikkuminen	17

Kestävä kuluttaminen	34
Luonto ja ympäristö	39
Verkostot ja viestintä	43

Ilmastotyön organisointi Kannonkoskella

Ilmastotyö kunnan strategiassa	48
Suunnitelman jalkauttaminen	49
Ilmastotyön seuranta	50
Ilmastosuunnitelman päivittäminen	51

Ilmastotyön käynnistäjän työkalupakki

Energiatehokkuuden kehittäminen	53
Ruokapalveluiden kehittäminen	54
Maatalouden kehittäminen	55
Ideoita liikenteeseen ja liikkumiseen	56
Ideoita kestävään kuluttamiseen	57
Ideoita luontotyöhön ja monimuotoisuuden ylläpitoon	58
Ideoita hyvään viestintään	59

Lähteet

62

Keskeiset käsitteet ja lyhenteet

CO₂e, hiilidioksidiekvivalentti: Kasvihuonekaasu (khk) on useita ja niillä kaikilla on erilainen ilmastoa lämmittävä vaikutus. Hiilidioksidiekvivalentissa kaikkien kasvihuonekaasupäästöjen lämmittävä vaikutus on muutettu vastaamaan hiilidioksidia (CO₂), mikä yksinkertaistaa päästöseurantaa. Päästöseurannassa mittayksiköt ovat yleensä muotoa tonni (t) tai kilotonni (kt), eli tuhat tai miljoona kilogrammaa.

Hiilineutraaliustavoite 2035: Ilmastolain mukaan Suomen tulee olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Hiilineutraalius saavutetaan, kun yhteiskunnan aiheuttamat khk-päästöt ovat enintään yhtä suuret kuin laskennalliset hiilinielut tai hankitut päästö-kompensaatiot.

Hiilinielu: Ilmiö tai prosessi, joka sitoo hiiltä sisältävää yhdistettä, yleensä hiilidioksidia. Suurimmat nielut ovat luontoympäristöissä kuten metsät, meret ja maaperä. Hiilinielut lasketaan ensisijaisesti maankäyttösektorilla (LULUCF).

Hinku-laskentamalli: Kuntien tavoitteiden seurantaan tarkoitettu oletuslaskentamalli, joka kuvaa alueella syntyviä taakanjakosektorin päästöjä. Ei sisällä päästökauppaan kuuluvien teollisuuslaitosten polttoaineiden käyttöä, teollisuuden sähkönkulutusta, teollisuuden jätteiden käsittelyn päästöjä eikä kuorma-, paketti- ja linja-autojen läpiajoliikennettä. Tarvittaessa alueella tuotetusta tuulivoimasta voidaan laskea kunnalle päästöhyvityksiä vuosittaisen sähkön päästökertoimen mukaan.

Khk-päästöt, kasvihuonekaasupäästöt: ilmastoa lämmittävien ja kasvihuoneilmiötä voimistavien kaasumaisten aineiden päästöt ilmakehään. Päästölaskennassa huomioidaan seuraavat kasvihuonekaasut: hiilidioksidi (CO₂), metaani (CH₄), typpioksidi (N₂O) sekä fluoratut kasvihuonekaasut eli F-kaasut.

Kompensaatio / päästöhyvitykset: Toimija hankkii oman toiminta-alueensa ulkopuolelta päästö-vähennysyksiköitä, joilla laskennallisesti hyvitetään sen toiminnasta syntyvät kasvihuonekaasupäästöt.

Maankäyttösektori (LULUCF): Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsäsektori (eng. Land Use, Land Use Change and Forest) pitää sisällään kuusi erilaista maankäyttölukua: metsämaa, viljelysmaa, ruohikkoalueet, kosteikot, rakennetut alueet sekä puutuotteiden varastointi alueet.

Perusuraskenaario: Kunnalle laadittu ennuste kasvihuonekaasupäästöjen kehityksestä, missä on huomioitu yleinen markkinakehitys sekä vallitseva nykyinen lainsäädäntö ja politiikkatoimet.

Päästökauppasektori: Päästökauppasektoriin kuuluvat teollisuus- ja energiantuotantolaitokset (>25MW) sekä Euroopan sisäinen lentoliikenne. Lisäksi Suomessa päästökauppasektorin alle lasketaan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset, joiden nimellisteho on vähintään 20 MW. Sektorin päästövähennyksiä ohjataan pääsääntöisesti markkinaehtoisesti EU:n päästökauppajärjestelmän kautta.

Taakanjakosektori: Taakanjakosektoriin kuuluvat liikenne, maatalous, rakennusten erillislämmitys, jätehuolto, työkoneet ja fluoratut kasvihuonekaasut (F-kaasut) sekä päästökaupan ulkopuoliset pienteollisuus- ja lämpölaitokset. Taakanjakosektorin päästövähennyksiä ohjataan sekä kansallisella että EU-tason säätelyllä.

SYKE: Suomen ympäristökeskus (SYKE) on valtion tutkimuslaitos, jossa työskentelee noin 700 asiantuntijaa. Toimintaa ohjaavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö.

Vaihtoehtoinen käyttövoima: Laskennallisesti vähäpäästöiset, erityisesti ajoneuvojen voimanlähteenä käytettävät bio- ja synteettiset polttoaineet sekä sähkö. Bio- ja synteettisiä polttoaineita ovat mm. biodiesel, etanoli, metanoli, metaani (biokaasu) sekä vety. Biopolttoaineiden vähäpäästöisyys perustuu niiden kasvi- tai jättepohjaisiin raaka-aineisiin, fossiilisten sijasta. Synteettisiksi polttoaineiksi luetaan erityisesti vedystä ja metaanista jalostetut kaasu- ja nestemäiset hiilivedyt.

Esipuhe

Miksi ilmastotyö on meille tärkeää?

Kannonkosken kunta tunnistaa ilmastonmuutoksen vaikutukset sekä paikallisella että globaalilla tasolla. Ilmastotyö on meille tärkeää, koska haluamme turvata kuntamme asukkaiden hyvinvoinnin, ympäristön elinvoimaisuuden ja tulevien sukupolvien mahdollisuuden nauttia puhtaasta ja terveellisestä elinympäristöstä.

Ilmastotyö kunnassamme on meidän näköistä toimintaa. Se perustuu konkreettiseen tekemiseen ja yleisesti ymmärrettäviin asioihin. Usein järkevä ratkaisu on myös ekologisesti hyvä vaihtoehto. Kun käytämme vähemmän energiaa tai muita resursseja, säästämme rahaa ja ympäristöä. Joskus ekologisuus voi olla taloudellisesti kalliimpaa, ja silloin panostamme tulevaisuuteen.

Tämä ilmastosuunnitelma toimii konkreettisenä tiekarttana, joka ohjaa meitä kohti energiatehokkaampaa, resurssiviisaampaa ja ekologisesti vastuullisempaa tulevaisuutta, ja se korostaa sitoutumistamme yhteisiin tavoitteisiin.

Markku Rautiainen

Kunnanjohtaja

Kannonkosken kunta

Ilmastosuunnitelman laadinta

Ilmastosuunnitelman valmistelussa on käytetty laajoja tausta-aineistoja, jotka pohjautuvat julkisiin tietolähteisiin ja -kantoihin sekä kuntien viranhaltijoiden lausuntoihin. Taustatyönä selvitettiin, millaisia ilmastotoimia kunnassa on jo aiemmin tehty. Lisäksi kartoitettiin, millaisia ilmastosuunnitelmia ja -toimia muissa, samankaltaisissa kunnissa on tehty.

Ilmastosuunnitelma on kuntaorganisaation virallinen toimenpideohjelma – kuntaorganisaation ja sen konserniyhtiöiden viranhaltijat sekä kuntapäätäjät olivat keskeisessä roolissa osana laadintaprosessia.

Aloituskvaiheessa pyrittiin tunnistamaan ja ottamaan mukaan myös merkittävimmät ulkoiset sidosryhmät, joita olivat kunnan asukkaat, kausiasukkaat, järjestöt ja yhdistykset, seurakunnat, koulut sekä kunnassa toimivat yritykset.

Kaikkia sidosryhmiä lähestyttiin verkkokyselyiden avulla, hankkeen järjestämien tilaisuuksien yhteydessä tai jalkautumalla kunnassa olleisiin tapahtumiin. Toimijoilta

kysyttiin heille tärkeitä näkökulmia, jotka olisi syytä ottaa huomioon kunnan ilmastotyön suunnittelussa.

Tausta- ja osallisuustyön jälkeen toimenpidekokonaisuuksia rakennettiin yhdessä kuntien toimialojen ja konserniyhtiöiden kanssa. Toimenpiteiden suunnittelua ja valintaa ohjasivat seuraavat asiat: kuntia velvoittavat lait ja säädökset, realistiset kustannusvaikutukset, päästövähennyspotentialin vaikuttavuus sekä virkahenkilöstön ja sidosryhmien laaja tuki.

Ilmastosuunnitelman laadinnassa hyödynnettiin laajasti Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) khk-päästödataa ja skenaario-työkalua, joihin päivittyvät kuntakohtaiset päästötiedot vuosittain.

Ilmastosuunnitelma laadittiin ympäristöministeriön rahoittamassa Pohjoisen Keski-Suomen ilmastosuunnitelma –hankkeessa vuosina 2023–2025.

Kiitos kaikille ilmastosuunnitelman tekoon osallistuneille!

Ilmastosuunnitelman reunaehdot

Kannonkosken kuntakonsernin ilmastosuunnitelman laadinnan lähtökohtana on käytetty ilmastolakiin* kirjattuja kuntia koskevia velvoitteita sekä ympäristöministeriön suosituksia. Niiden mukaan kunnan on laadittava ja myöhemmin päivitettävä ilmastosuunnitelma vähintään kerran valtuustokaudessa. Sen tulee sisältää vähintään:

1. tavoite khk-päästöjen vähentämiseksi

Kunnan on huomioitava ilmastolain mukaiset kansalliset ilmastotavoitteet omassa tavoitteen asetannassaan. Poikkeamat tavoitteeseen ovat mahdollisia, mutta ne tulee vahvasti perustella suunnitelmassa ja antaa niistä lausunto ympäristöministeriölle.

Kannonkosken kunnan ilmastosuunnitelma seuraa ilmastolain tavoiteuraa, tavoitellen -70 % päästövähennystä vuoteen 2035. Vertailuvuotena käytetään maakunnallisen ilmastotiekartan mukaista ja usean muun keskisuomalaisen kunnan tavoin vuotta 2007.

2. toimet, joilla khk-päästöjä vähennetään kunnassa

Tavoitteet on saavutettava päästöjä vähentävillä toimenpiteillä, eikä hyvityksiä tai nieluja voi sisällyttää tavoitteen

asetantaan. Tämä sen takia, että kunnat ovat eriarvoisessa asemassa esim. tuulivoimahankkeiden kannalta.

3. tiedot khk-päästöjen kehityksestä

Ilmastosuunnitelmassa on kuvattava päästöjen historiallista kehitystä ja nykytilaa sekä mahdollisuuksien mukaan arvioida tulevaa päästökehitystä. Ilmastosuunnitelman tavoitteet, toimet ja seuranta keskittyvät ensisijaisesti taakanjako-sektorille (ks. sivu 10).

SYKE ylläpitää avointa tietokantaa (*kuntien ja alueiden khk-päästöt*) sekä erilaisia julkisia laskentatyökaluja esim. *kuntien khk-päästöjen skenaariotyökalu*, jotka soveltuvat etenkin taakanjakosektorin ilmastotyön seurantaan. SYKEN aineistoa on laajasti hyödynnetty tämän ilmastosuunnitelman valmistelussa. Päästökehitystä kuvataan sivuilla 11–15.

4. tiedot suunnitelman toteutumisen seurannasta

Ilmastosuunnitelma on toistaiseksi voimassa oleva asiakirja, jonka etenemistä ja päästökehityksen seuranta kunnan odotetaan seuraavan säännöllisesti (ks. sivut 48–52).

Kasvihuonekaasupäästöt Kannonkoskella

Tässä osiossa esitetään päästöjen kehitys ja jakauma Kannonkoskella vuosien 2007–2022 välillä sekä arvio päästöjen kehittymisestä vuoteen 2035 asti.

Ilmastositoumukset

EU:n ilmasto- tavoitteet

EU:n tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vähintään **40 % vuoteen 2030 mennessä** vuoden 1990 päästötasosta. Pidemmällä aikajänteellä tavoitteena on leikata kasvihuonekaasupäästöistä **80 % vuoteen 2050 mennessä**.

Kansalliset ilmastotavoitteet

Kansallista ilmastopolitiikkaa ohjaa ilmastolaki. Sen mukaan Suomen on oltava hiilineutraali viimeistään vuonna 2035. Kansalliset päästövähennystavoitteet ovat **–60 % vuoteen 2030 mennessä, –80 % vuoteen 2040 mennessä ja –90 % vuoteen 2050 mennessä** (pyrkien –95 %:iin) verrattuna vuoden 1990 tasoon.

Maakunnalliset ilmastotavoitteet

Keski-Suomen maakuntastrategian tavoitteena on saavuttaa **hiilineutraalius ja luontokadon pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä**. Tavoitetta toteutetaan Keski-Suomen luonto- ja ilmastotiekartan toimenpiteillä.

Kannonkosken kunnan ilmastosuunnitelma

Kannonkosken kunnan ilmastosuunnitelma on valmistunut 2025. Kannonkosken kunta ja sen liikelaitos Nuorisokeskus Piispala tavoittelevat **–70 % päästövähennystä vuoteen 2035 mennessä** verrattuna vuoden 2007 tasoon.

Ilmastosuunnitelma keskittyy taakanjakosektoriin

EU:n ilmastopolitiikkaa ja sen khk-päästöjen laskentaa koordinoidaan sektorijaon kautta. Näitä sektoreita ovat taakanjakosektori, päästökauppasektori sekä maankäyttö-, maankäytön muutokset ja metsäsektori (LULUCF).

Kannonkosken kunnan ilmastosuunnitelmassa keskitytään taakanjakosektorin toimenpiteisiin. Muita päästösektoreita ovat päästökauppa- ja ns. maankäyttösektori. Niiden toimenpiteitä ja seuranta toteutetaan ensisijaisesti kansallisella tasolla.

Kannonkosken ilmastosuunnitelma

TAAKANJAKOSEKTORI

- Rakennusten erillislämmitys
- Kulutussähkö
- Liikenne
- Työkoneet
- Maatalous
- Jätehuolto
- F-kaasut
- Pienemmät teollisuus- ja lämpölaitokset (päästökaupan ulkopuoliset)

Kansallisen tason toimenpiteet ja seuranta

PÄÄSTÖKAUPPASEKTORI

- Suuret teollisuus- ja energiantuotantolaitokset
- Suomessa myös pienemmät sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset, joiden nimellisteho ylittää 20 MW
- Euroopan sisäinen lentoliikenne

MAANKÄYTTÖ-, MAANKÄYTÖN MUUTOKSET JA METSÄSEKTORI (LULUCF)

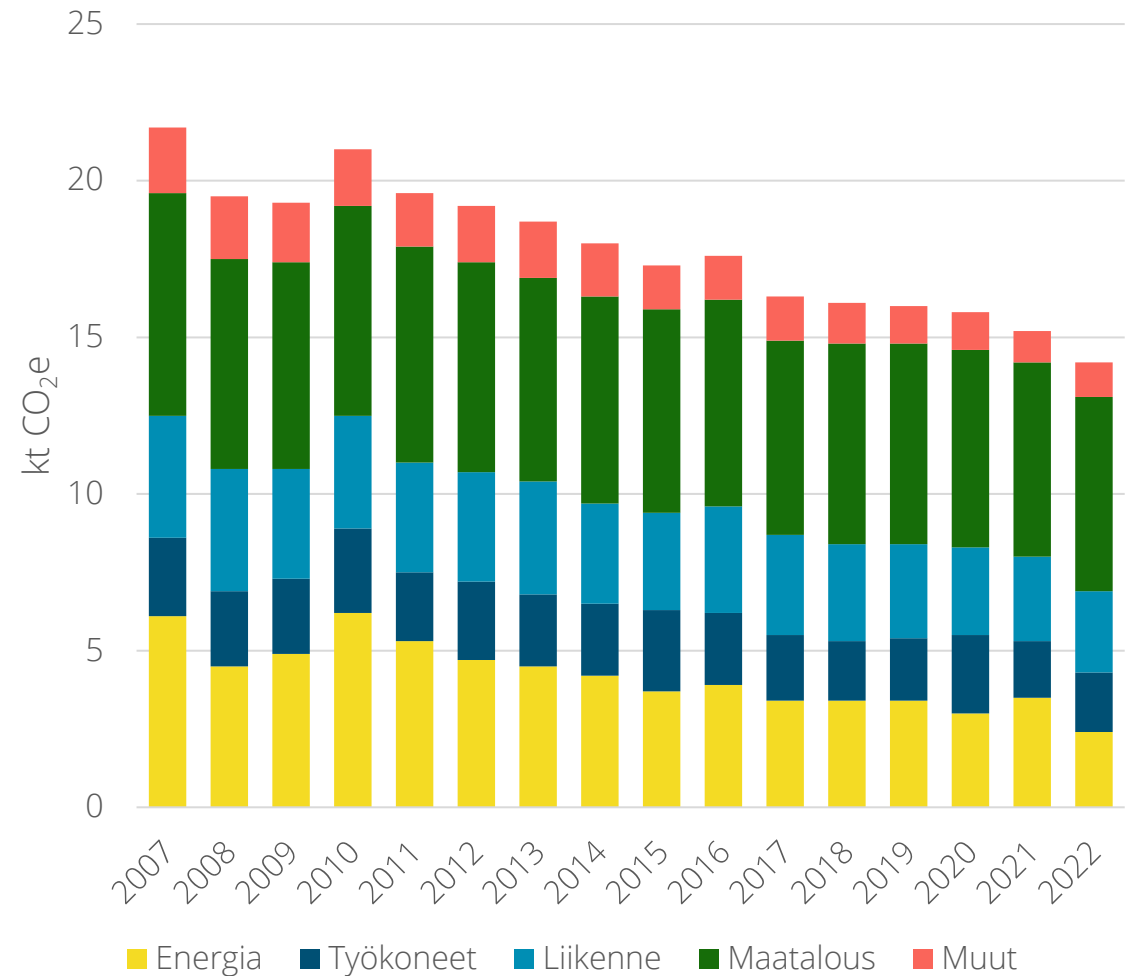
- Metsämaat
- Viljelysmaat (CO₂)
- Ruohikkoalueet
- Kosteikot
- Muut rakennetut alueet
- Puunvarastointialueet
- Tähän sektoriin sisältyvät potentiaaliset hiilinielut

Päästökehitys vuosina 2007–2022

Kannonkosken khk-päästöt ovat vähentyneet noin 33 % vuosina 2007–2022. Päästövähennys on ollut huomattavasti pienempi kuin maakunnassa keskimäärin (–41 %), mutta maaseutumaisten kuntien keskiarvoa (–27 %) suotuisampaa. Päästöt olivat vuonna 2007 yhteensä 21,7 kt CO₂e ja vuonna 2022 14,5 kt CO₂e.

Verkkainen kehitys selittyy etenkin suurina maatalouden päästöinä, joissa ei ole käytännössä tapahtunut muutosta vuosien 2007–2022 välillä. Päästöt ovat olleet jopa hienoisessa nousussa viime vuosina. Maatalouden päästökehitystä kuvataan tarkemmin sivulla 25.

Suurimmat vähennykset on saavutettu energiasektorilla (kulutussähkö & erillislämmitys), jossa päästöt ovat vähentyneet 61 %. Tieliikenteen osalta päästöt ovat vähentyneet kolmanneksella vuosina 2007–2022.

Kaavio 1: Päästöjen kehitys Kannonkoskella vuosina 2007–2022.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta216

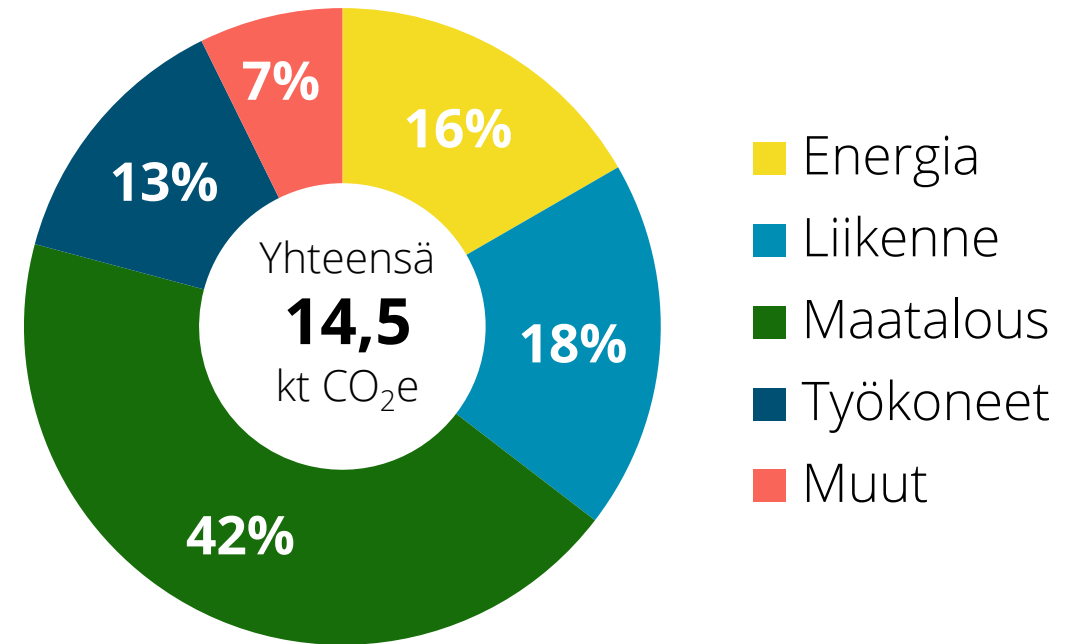
Päästöjen nykytilanne

Kannonkosken alueelliset khk-päästöt olivat yhteensä 14,5 kt CO₂e vuonna 2022. Suurimmat päästösektorit olivat maatalous (6,2 kt), liikenne (2,7 kt) sekä energiankulutus (kulutussähkö & erillislämmitys, yhteensä 2,5 kt).

Päästötiedot perustuvat Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) avoimeen dataan, jossa päästötieto päivittyy 1–2 vuoden viiveellä. Hinku-laskentamenetelmä kuvaa kunnan alueella syntyviä khk-päästöjä, joihin kuntaorganisaatio pystyy omalla toiminnallaan suoraan ja/tai epäsuoraan vaikuttamaan.

Laskenta ei sisällä päästöhyvityksiä (esim. tuulivoima), päästökauppaan kuuluvien teollisuuslaitosten polttoaineiden käyttöä, teollisuuden sähkönkulutusta ja jätteiden käsittelyn päästöjä eikä tieliikenteen läpiajoliikennettä.

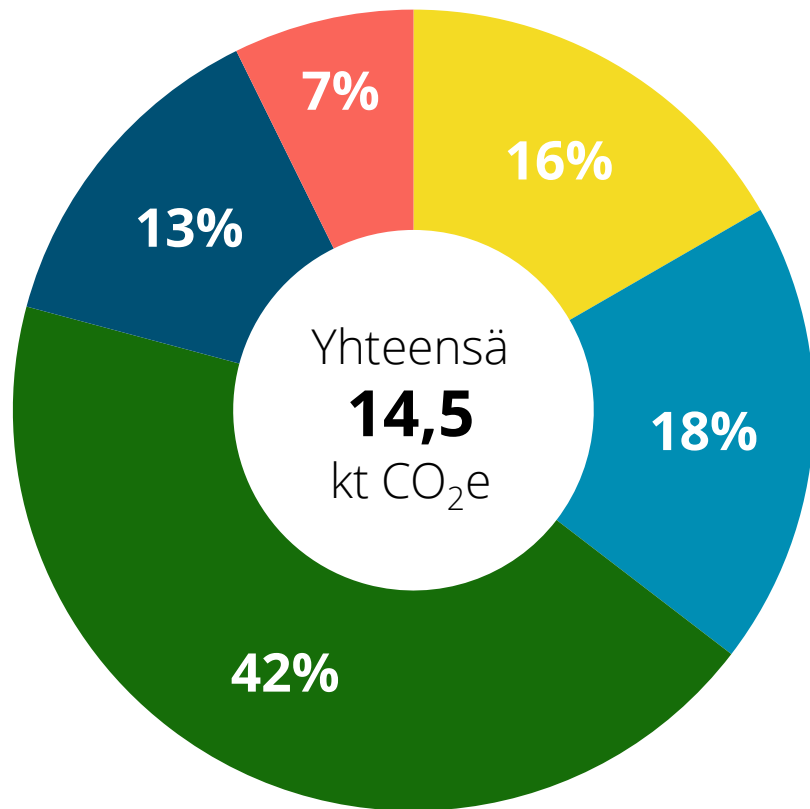
Seuraavalla sivulla kerrotaan mitä päästölähteitä eri alasektoreihin sisältyy ja avataan päästöjakaumaa lisää.

Kaavio 2: Päästöjen jakauma Kannonkoskella vuonna 2022.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta216

Päästöjen jakauma

Kaavio 3: Päästöjen jakauma Kannonkoskella vuonna 2022.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta216

ENERGIA (YHT. 16 %)

Kulutussähkö (4 %)

Muun kuin lämmityssähkön päästöt laskettuna energiankulutuksen kansallisen keskim. päästökertoimen mukaan. Sisältää myös muiden lämpöpumppujen kuin maalämmön sähkönkulutuksen.

Rakennusten erillislämmitys (12 %)

Rakennusten lämmitykseen käytetyn energian päästöt lämmitysmuodoittain:

- sähkölämmitys (ml. maalämpö) 2 %
- kaukolämpö 0,5 %
- öljylämmitys 3,5 %
- muu lämmitys (puu, hake, pelletti) 6 %

LIIKENNE (18 %)

Tie-, raide- ja vesiliikenteen käyttöperäiset päästöt laskettuna kuntaan rekisteröityjen ajoneuvojen (pl. junat) keskim. ajosuoritteen ja päästökertoimen mukaisesti. Käytännössä päästöt muodostuvat tieliikenteestä. Ei sisällä ohikulkuliikennettä.

TYÖKONEET (13 %)

Kuntaan rekisteröityjen rakennus-, kaivos-, teollisuus-, tietyö-, maa- ja metsätalous- sekä muiden työkonien päästöt. Sisältää myös esim. maansiirto-, viheralue- ja pientalojen työkoneet.

MAATALOUS (42 %)

Maatalouskaasut (metaani ja dityppioksidi) eläinten ruoansulatuksesta, lannan-käsittelystä ja maatalousmailta. Lisäksi kalkituksen ja urealannoituksen päästöt. Ei sisällä maankäyttösektoriin (LULUCF) kuuluvia CO₂-päästöjä maatalousmailta.

MUUT PÄÄSTÖT (YHT. 7 %)

F-kaasut (1 %)

Fluoratut khk-päästöt etenkin kaupan ja ammattikeittiöiden kylmälaitteista, rakennusten ja ajoneuvojen ilmastointilaitteista sekä muista lähteistä kuten sähköiset kytkinlaitteet, aerosolit ja liuottimet sekä palontorjunta-aineet.

Teollisuus (1 %)

Teollisuuslaitosten polttoaineiden käytöstä aiheutuvat päästöt. Ei sisällä energiantuotantoa, teollisuuskiinteistöjen lämmitystä (mukana energia-kategoriassa) eikä päästökaupan alaisten teollisuuslaitosten päästöjä.

Jätteiden käsittely (5 %)

Jätteiden käsittelystä aiheutuvat päästöt perustuen jätemääriin. Sisältää kaato- paikkasijoituksen metaanipäästöt sekä kompostoinnin, mädätyksen ja jäteveden-puhdistuksen khk-päästöt.

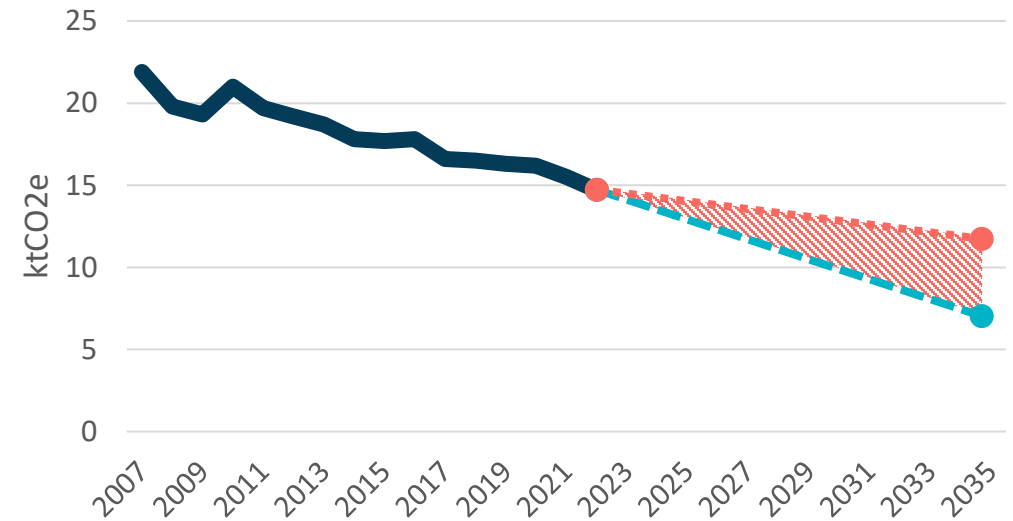
Päästövähennystavoite

Kannonkosken päästövähennystavoite seuraa kansallista tavoiteuraa. Khk-päästöjä pyritään **vähentämään 70 % vuoteen 2035 mennessä** verrattuna vuoden 2007 tasoon.

Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) ennusteen mukaan päästöt vähenevät kuitenkin vain noin 51 %. Tällöin tarve lisävähennyksille (kuilu tavoitteeseen) on 4,2 kt CO₂e.

SYKE:n laatima ennuste on perusuraskenaario (oikealla kaavioissa kuvattu punaisella). Siinä on huomioitu jo toteutunut päästökehitys vuoteen 2021 asti sekä sen jälkeen odotettavissa oleva päästövähennemä olettaen, että kansallisessa ilmastopolitiikassa määrätyt toimet toteutuvat suunnitellusti.

Vuonna 2035 Kannonkosken suurimmat päästölähteet olisivat edelleen maatalous, tieliikenne ja työkoneet. Skenaariokuva on tarkemmin eritelty seuraavalla sivulla.

Kaavio 4: Skenaario Kannonkosken päästökehityksestä vuoteen 2035 asti.

Lähde: <https://skenaario.hiilineutraalisuomi.fi/>

	Välitavoite 2030	Päätavoite 2035
Tavoitetaso ■	8,8 kt CO ₂ e (–60 %)	6,6 kt CO ₂ e (–70 %)
Skenaariotaso ■	12,2 kt CO ₂ e (–45 %)	10,9 kt CO ₂ e (–50 %)
Kuilu tavoitteeseen ▨	3,4 kt CO ₂ e	4,3 kt CO ₂ e

Päästöskenaario

Sektori	2007	2022	Skenaario 2030	Skenaario 2035	Huomioita
Energiankulutus (erillislämmitys & kulutussähkö)	6,1	2,5	1,9	1,2	Uusiutuvan sähköntuotannon kasvaessa valtakunnallinen sähkön päästökerroin laskee. Kiinteistöissä tehdään merkittäviä parannuksia energiatehokkuuteen ja lämpöpumput yleistyvät sähkölämmityksen tukena sekä korvaamaan öljylämmitys-järjestelmiä. Demografinen kehitys vaikuttaa alueen energiankulutukseen laskevasti.
Liikenne	3,9	2,7	1,6	1,3	Vaihtoehtoiset käyttövoimat yleistyvät, etenkin täyssähkö- ja ladattavat hybridi-henkilöautot. Ajoneuvokanta uusiutuu vähäpäästöisemmäksi. Demografinen kehitys vaikuttaa ajoneuvo- ja liikennemääriin laskevasti.
Maatalous	7,1	6,2	6,2	6,2	Muutos SYKE:n ennusteeseen: maatalouden päästöjen ennakoidaan pysyvän vuoden 2022 tasolla vrt. alkuperäisessä perusrassassa niiden odotetaan kasvavan n. 6,5 %. Peltopinta-alan ja eläinmäärien odotetaan pysyvän nykyisellään.
Työkoneet	2,5	1,9	1,6	1,5	Kalusto uusiutuu vähäpäästöisemmäksi, mutta esimerkiksi vaihtoehtoisten käyttövoimien ei ennakoida yleistyvän työkonekäytössä.
Muut lähteet (ks. sivu 13)	2,1	1,2	0,8	0,7	Verrattuna vuoden 2022 tasoon, F-kaasujen päästöjen ennakoidaan puolittuvan käytön rajoituksin sekä vähäpäästöisempiin kylmäaineisiin siirtymällä. Jätteiden-käsittelyn päästöjen odotetaan laskevan kolmanneksella mm. lajittelun ja kierrätyksen tehostuessa. Muissa alakategorioissa ei odoteta tapahtuvan merkittäviä muutoksia.
Yhteensä	21,7	14,5	12,1	10,9	Taulukossa käytetyt päästöarvot ovat muotoa kt CO ₂ e.

Ilmastotyön toimenpiteet Kannonkoskella

Tähän osioon on koottu toimenpiteet teemoittain
Kannonkosken ilmastosuunnitelman
toteuttamiseksi.

Ilmastotyön painopistealueet Kannonkoskella

Energia

Energia-teema sisältää energiatehokkuuteen, uusiutuvan energian tuotantoon sekä kiinteistöjen tilankäytön tehokkuuteen liittyviä toimenpiteitä.

Kestävä ruokajärjestelmä

Kestävä ruokajärjestelmä -teeman keskiössä ovat ekologinen ja kustannustehokas ruuantuotanto, terveellinen ja kasvispainotteinen ruuankulutus sekä ruokahävikin vähentäminen.

Liikenne ja liikkuminen

Liikenne ja liikkuminen tähtää etenkin tieliikenteen päästöjen vähentämiseen. Toimenpiteet liittyvät kävelyn ja pyöräilyn, julkisen liikenteen ja ajoneuvojen vaihtoehtoisten käyttövoimien edistämiseen sekä etäpalveluiden kehittämiseen.

Kestävä kuluttaminen

Kestävä kuluttaminen -teemassa keskeisiä ovat materiaalien kierrätyksen tehostamiseen, tavaroiden käyttöasteen nostamiseen ja elinkaaren pidentämiseen sekä kunnan maankäytön, rakentamisen ja hankintojen ympäristövaikutusten vähentämiseen liittyvät toimet.

Luonto ja ympäristö

Luonto ja ympäristö sisältää luonnon monimuotoisuutta edistäviä ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyviä toimia. Kokonaisuus sivuaa myös maankäyttösektorin ilmastotyötä (ks. sivu 10).

Verkostot ja viestintä

Verkostot ja viestintä -teema käsittelee kunta-organisaation ilmasto- ja kestävyystyön näkyvyyttä, kestävyyskasvatusta, tiedon välittämistä kuntalaisille sekä paikallisten toimijoiden innostamista mukaan ilmastotyöhön yhdessä kunnan kanssa.

Energia

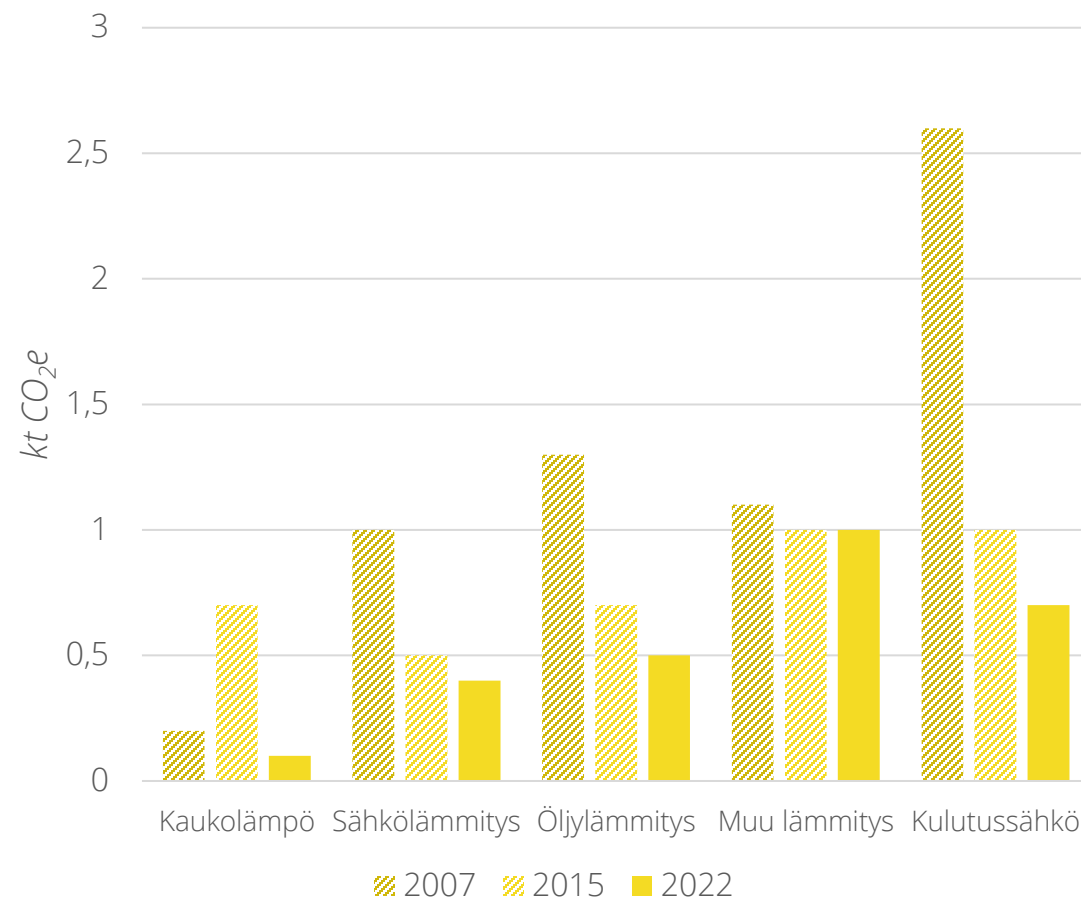

Energiankulutuksen päästöt

Kannonkoskella energiankulutuksen päästöt olivat yhteensä 2,7 kt CO₂e vuonna 2022. Ne muodostivat noin 18 % alueen kokonaispäästöistä.

Energiankulutuksen päästöt ovat laskeneet alle puoleen vuoden 2007 tasosta (6,2 kt). Taustalla vaikuttavat etenkin ostosähkön (kotimaisen sähköntuotannon) päästöjen voimakas lasku, öljylämmitysjärjestelmien korvaaminen muilla lämmitysmuodoilla, paikallisen kaukolämmön vähäpäästöisyys sekä erilaiset energiatehokkuustoimet.

Kunnan keskeisiä vaikuttamiskeinoja ovat energiatehokkuustoimet hallitsemassaan kiinteistökannassa, vähäpäästöisen energian hankinta, uusiutuvan energiantuotannon edistäminen sekä asukkaiden ja yritysten kannustaminen vastaaviin toimiin.

Kaavio 5: Energiankulutuksen päästöjen kehitys Kannonkoskella käyttökohteittain.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta216

Toimenpiteet (1/4)

Energia

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Älykäs ja energiatehokas kiinteistötekniikka						
1	Katu- ja ulkoalue- valaisimien vaihto led-tekniikkaan	100 % kuntakonsernin hallinnoimien katu- ja tieosuuksien sekä piha-alueiden ja liikuntapaikkojen valaistuksesta on vaihdettu led-tekniikkaan v. 2032 mennessä. - Kartoitetaan urakan laajuus ja laaditaan toimintasuunnitelma valaisinten vaihtamiseksi v. 2025.	2025– 2031	**	%-osuus valaisin- kannasta	Tekninen toimi; Piispala
2	Kiinteistöjen valaisimien vaihto led-tekniikkaan	100 % kuntakonsernin kiinteistöjen valaisimista on vaihdettu led-tekniikkaan v. 2032 mennessä. Vaihtotyötä tehdään määrärahojen puitteissa ja etenkin peruskorjausten yhteydessä.	2025– 2031	**	%-osuus valaisin- kannasta	Tekninen toimi; Piispala
3	Otetaan käyttöön älykkäät valaistuksen ohjausjärjestelmät	- Jatketaan kiinteistöjen valaisimien kytkentää ajastimien ja sensori-ohjainten (liike, valo, CO₂) alle. - Otetaan automaatio-ohjaus kaikkiin uusiin valaisimiin.	2025– 2031	*	%-osuus automaatio- ohjauksen alla	Tekninen toimi; Piispala
4	Katuvalaisimien aikaohjaus	- Jatketaan ns. yösammutuksia. - Huolehditaan riittävästä yöaikaisesta valaistuksesta risteysalueilla ja suojateilla.	Jatkuva	*	Katuvalojen energiankulutus (MWh/v)	Tekninen toimi
5	Vedenkulutusta vähentävät toimet	- Alennetaan talousvesiverkoston virtaamaa turhan kulutuksen vähentämiseksi. - Piispalassa päivitetään vanhat vesikalusteet määrärahojen puitteissa ja etenkin peruskorjausten yhteydessä.	Jatkuva	*	Talousvesiverkon siirtohäviöt (%); Vedenkulutus (m ³ /v)	Tekninen toimi; Piispala

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

Piispala = Nuorisokeskus Piispala -liikelaitos

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (2/4)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
6	Lämmityksen ja ilman- vaihdon säätö sekä optimointi	- Säännölliset säädöt ja optimointi energiankulutuksen vähentämiseksi. - Kartoitetaan mahdollisuudet laskea kiinteistöjen lämpötiloja käyttöaikojen ulkopuolella (esim. viikonloppuisin). - Investoidaan uuteen, energiatehokkaampaan kiinteistötექnikkaan määrärahojen puitteissa ja etenkin peruskorjausten yhteydessä. - Piispalassa otetaan lähivuosina käyttöön wifi-ohjatut termostaatit, mikä mahdollistaa vuokrattavien tilojen täsmällisemmän lämpötilanhallinnan.	Jatkuva	**	%-osuus, vuosittain tarkastetut talotekniset laitteet	Tekninen toimi; Piispala
7	Kaukolämpöverkon energiatehokkuutta kehitetään aktiivisesti	- Investoidaan kaukolämpöverkon energiatehokkuuteen määrärahojen puitteissa. - Tavoitteena on liittää uusia kiinteistöjä kaukolämmön piiriin nykyisen verkon alueelta. Rakennusmassaltaan merkittävimmät kiinteistöt ovat jo kaukolämmössä. - Tarkastellaan erilaisia, vähäpäästöisiä vaihtoehtoja (esim. sähkökattila) korvaamaan Piispalan kaukolämpökattilan (tulossa käyttöikänsä päähän 2030-luvulla).	Jatkuva	**	Kaukolämpö- verkojen siirto- häviöt (%)	Tekninen toimi; Piispala
8	Lämpöpumput kiinteistöjen lämmityksessä/ jäähdytyksessä	Piispalan rantasaunalle asennetaan vesi-ilmalämpöpumppu korvaamaan kaukolämpö. Rantasauna on nykyisin erillisen, heikon energiatehokkuuden siirtoputken piirissä.	2026–	**	Kiinteistökohteet suunnittelussa / toteutuksessa / valmis	Piispala

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

Piispala = Nuorisokeskus Piispala -liikelaitos

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (3/4)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Digitaaliset ratkaisut kiinteistökannan hallinnassa						
9	Kiinteistöjen ja infran energiankulutusta seurataan aktiivisesti sekä siitä raportoidaan ja viestitään säännöllisesti	- Kiinteistöjen ja infran (esim. katuvalaisimet) energiankulutusta seurataan kohdekohtaisesti. - Piispala kartoittaa lähivuosina mahdollisuudet ottaa käyttöön etähallintajärjestelmä, jonka alle kiinteistötekniikan hallintaa ja energiankulutuksen seurantaa voisi keskittää. Huomioidaan myös optio sisällyttää kaikki kuntakonsernin kiinteistöt saman järjestelmän alle.	2025–2027	**	%-osuus, kiinteistötekniikka automaatio-ohjauksen alla	Tekninen toimi; Piispala
10	Tehostetaan tilojen käyttöä kunnan omistamissa kiinteistöissä	Otetaan käyttöön sähköinen varausjärjestelmä lähivuosina. Ensivaiheessa lisätään varattaviksi kaikki liikunta- ja harrastetilat. Myöhemmin myös kokous- ja työskentelytiloja.	2025–2027	*	Tilojen käyttöaste (%)	Keskus-hallinto; Sivistys-toimi
11	Kiinteistökannan suunnitelmallinen hallinta, tavoitteena korkea käyttöaste ja energiatehokkuus	- Kartoitetaan energiaremonttien tarve (esim. lisäeristys, tiivistys) säännöllisesti ja etenkin peruskorjausten yhteydessä sekä kiinteistöstrategian mukaisten säilytettävien kohteiden osalta. - Luovutaan ilman käyttöä olevista ja huonokuntoisista kiinteistöistä (esim. kirjasto, Vartiolinna, rivitaloja, Piispalan mökkejä).	Jatkuva	**	Kiinteistöt energialuokittain (% per luokka)	Tekninen toimi; Keskus-hallinto; Piispala

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

Piispala = Nuorisokeskus Piispala -liikelaitos

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (4/4)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Uusiutuvien energiamuotojen käyttö ja paikallinen tuotanto						
12	Kuntakonserni käyttää vähäpäästöistä energiaa	- Kuntakonserni ostaa ja käyttää jatkossa vain täysin uusiutuvilla tai CO₂-neutraaleilla tuotantomuodoilla tuotettua sähköä (nykyisellä sopimuskaudella osuus n. 90 %). - Jatketaan sähköenergian hankintaa osana Keski-Suomen hankinta-verkoston. - Kunnan ostama ja jakelema kaukolämpö on tuotettu puupohjaisilla, lähialueelta hankituilla polttoaineilla sekä alueen puuteollisuuden sivuvirroista.	2025–2032	***	CO ₂ -neutraalien tuotantomuotojen osuus ostetusta sähköstä (%)	Tekninen toimi; Piispala
13	Selvitetään aurinkoenergian lisäysmahdollisuudet kuntakonsernin kiinteistöissä	- Kuntakonsernin kiinteistöistä Piispalan jäähallilla on aurinkopaneelit (75 kWp). Lähivuosina tavoitteena on kaksinkertaistaa paneelien määrä. - Kartoitetaan kiinteistöt, joihin aurinkopaneelien asennus on teknillis-taloudellisesti mahdollista esim. koululla ja vedenpuhdistamolla. - Aurinkopaneelien asennus tai vähintään valmius huomioidaan kiinteistöjen kattoremonttien ja investointisuunnitelmien yhteydessä.	2026–2030	**	Kartoitettujen kohteiden lkm.; Yhteishankinta toteutunut K/E	Tekninen toimi; Piispala
14	Edistetään kuntaan sijoittuvien uusiutuvan energian investointien toteutumista	Päivitetään verkkosivujen tuulivoima-osiota: mahdolliset uudet hankkeet sekä hankkeiden etenemisen ja käsittelyn tiedot. Huomioidaan osiossa myös mahdolliset aurinkovoima- ja biokaasuhankkeet.	Jatkuva	**	Toteutuneet hankkeet	Keskus-hallinto

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

Piispala = Nuorisokeskus Piispala -liikelaitos

Kestävä ruokajärjestelmä

*"Ruokamme tulee läheltä ja kotimaasta
— painopistealueena aluetalous"*

– ote Kannonkosken kuntastrategiasta

Maatalouden päästöt

Maanviljely ja eläintuotanto on aktiivinen ja merkittävä osa Kannonkosken elinkeinorakennetta. Maatalous muodostikin lähes 42 % (6,2 kt CO₂e) alueen kaikista päästöistä vuonna 2022. Maatalouden päästöt ovat laskeneet 13 % vuosien 2007–2022 välillä.

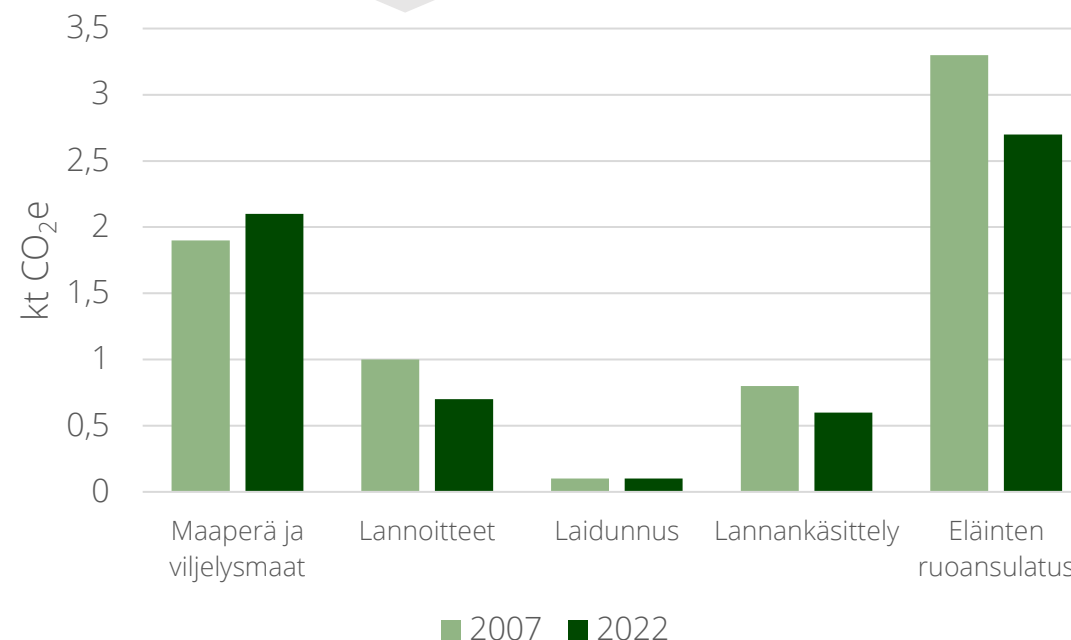
Kestävä ruokajärjestelmä -kokonaisuudessa kunta-organisaation suorat vaikutusmahdollisuudet rajoittuvat lähinnä ruokapalveluiden ympäristövaikutusten hallintaan (esim. ruoankulutus, ruokahävikki). Ruoantuotantoon voidaan välillisesti vaikuttaa maataloustoimen kautta, mutta haasteena on:

- Maatalouden päästöjen jakautuminen kahdelle eri päästösektorille (taakanjako- ja maankäyttösektorit).
- Maatalouden päästöihin vaikuttaviin toimiin (esim. viljelymenetelmät) liittyvät päätökset tehdään yksityisillä tiloilla.
- Tilakohtaisesti muodostuviin päästöihin vaikuttavista toimista ja olosuhteista on vaikea saada tietoa, mikä hankaloittaa ilmastotoimien seurantaa.

Suomessa vuosittain syntyvän ruokahävikin määrä per henkilö

20–25 kg

(Luonnonvarakeskuksen arvio)

Kaavio 6: Maatalouden päästöjen kehitys Kannonkoskella päästölähteittäin.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta216

Toimenpiteet (1/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Ruokahävikin vähentäminen						
15	Ruokahävikin määrää seurataan systemaattisesti	- Suomi on sitoutunut puolittamaan ruokahävikin määrän ruokaketjun loppupäässä vuoteen 2030 mennessä sekä raportoimaan EU-komissiolle hävikkimäärän vuosittain (EU 2019/1597). - Otetaan koejaksolle ruokahävikin seurantaan hävikkivaaka tai vastaava palvelu mahdollisuuksien mukaan.	2025–	**	Seuranta aloitettu K/E; Hävikin määrä kg/v; €/v	Ruoka-palvelut (Piispala)
16	Ehkäistään ruokahävikin syntymistä viestinnällä ja muilla toimin	- Hyödynnetään koulujen infotauluja ruokahävikistä viestimiseksi sekä järjestetään vuosittain ruokahävikikampanja esim. hävikkiviikko. - Ruokahävikki-teemaa/kampanjaa kouluille voitaisiin suunnitella yhdessä esim. Safkasankarit-kerhoissa.	Jatkuva	**	Tiedotteiden lkm; Kampanja toteutunut K/E	Ruoka-palvelut (Piispala)
17	Kartoitetaan mahdollisuuksia hävikkiruoan jakelun / ulosmyynnin käynnistämiseksi	Kartoitetaan mahdollisuudet myydä hävikkiruokaa esim. vanhuksille koulun keittiöltä tai yhteistyössä paikallisen toimijan (srk, yhdistykset) kanssa.	2025–	**	Ulosmyynti toteutunut K/E	Ruoka-palvelut (Piispala)

Toimenpiteet (2/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Ruuan alkuperä ja kotimaisuusaste						
18	Lähi-, luomu- ja ympäristömerkityt elintarvikehankinnat	- Suositaan aina mahdollisuuden mukaan lähi-, luomu-, kotimaista ja vastuullisesti tuotettua ruokaa. - Lähituotteita hankitaan saatavuuden mukaan, mm. perunat, marjat, lähikala, salaattinkastikkeet. - Em. tuotteiden käytöstä viestitään aina ulospäin esim. infotauluilla.	Jatkuva	**	Toteutuneet lähi-, luomu- ja ympäristömerkityt hankinnat lkm. / v	Ruoka-palvelut (Piispala)
19	Ruokapalveluiden/ ruoka-annosten hiilijalanjäljen laskeminen	- Hyödynnetään tuotannonohjaus- ja tilausjärjestelmiä ruokapalveluiden ja ruoka-annosten hiilijalanjäljen laskennassa kouluruokailun osalta. - Ruokien hiilijalanjäljistä viestitään aktiivisesti ulospäin esim. infotaulujen avulla.	2025–	**	Laskenta toteutunut K/E	Ruoka-palvelut (Piispala)
Ruokakasvatus						
20	Ruuan maistuvuus ja reseptiikan kehittäminen	- Kehitetään kouluruoan reseptiikkaa lasten mieltymysten ja palautteen mukaisesti. - Kasvisruokavaihtoehto pidetään tarjolla halukkaille kuten tähänkin asti.	2025–	***	Reseptiikan kehittäminen toteutunut K/E	Ruoka-Palvelut (Piispala)

Toimenpiteet (3/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Maaseutupalveluiden ilmastotoimet						
21	Henkilöstön ilmasto- ja ympäristökoulutus	Osallistutaan koulutuksiin, joissa käsitellään maatalouden ilmasto- ja ympäristökestävyyttä (vähintään kerran vuodessa tai valtuusto-kaudessa).	Jatkuva	*	Koulutukseen osallistujien määrä (kpl/v)	Maaseutu- hallinto
22	Kunta organisoi tiedotus- ja koulutus-kampanjoita maatalousyrittäjille	- Kampanja voi olla esim. kahvittelutilaisuus livenä tai verkon välityksellä tai verkossa tapahtuma tiedotuskampanja. - Teemoina esim. turvepeltojen kestävä käyttö, hiilensidonta kivennäis- mailla, nautojen ruokinnan optimointi, luonnonmonimuotoisuuden huomiointi viljelyksillä jne.	2026–	*	Tilaisuuksien/ kampanjoiden lkm./v.	Maaseutu- hallinto
23	Nostetaan kunnan kanaviin vuosittain innostava viljelijä-/toimintatapa-esimerkki	- Paikalliset esimerkit kannustavat muitakin kokeilemaan uusia toiminta- tapoja ja -menetelmiä. - Nostetaan esille tiloilla jo tehtyjä toimia luonnon monimuotoisuuden ja muiden kestävyysteemojen saralla.	2026–	*	Esimerkkinstojen lkm./v.	Maaseutu- hallinto
24	Osallistutaan kehityshankkeisiin ja tiedotetaan maatalous-yrittäjiä kehittämis-hankkeista	Esimerkiksi MTK:n, ProAgrian ja JAMKin hankkeiden seuraaminen ja etenkin koetiloja etsivistä hankkeista tiedottaminen paikallisille maan- viljelijöille.	2026–	*	Hankkeiden ja tiedotteiden lkm./v.	Maaseutu- hallinto

Liikenne ja liikkuminen

*"Nopeat laajakaistayhteydet mahdollistavat
lisääntyvän etätyön ja etäyrittäjyyden"*

– ote Kannonkosken kuntastrategiasta

Tieliikenteen päästöt

Kannonkoskella tieliikenteen osuus alueen kokonaispäästöistä on maatalouden jälkeen toiseksi suurin (18 %). **Tieliikenteen päästöt olivat vuonna 2022 yhteensä 2,7 kt CO₂e***. Vuodesta 2007 päästöt ovat vähentyneet lähes kolmanneksella.

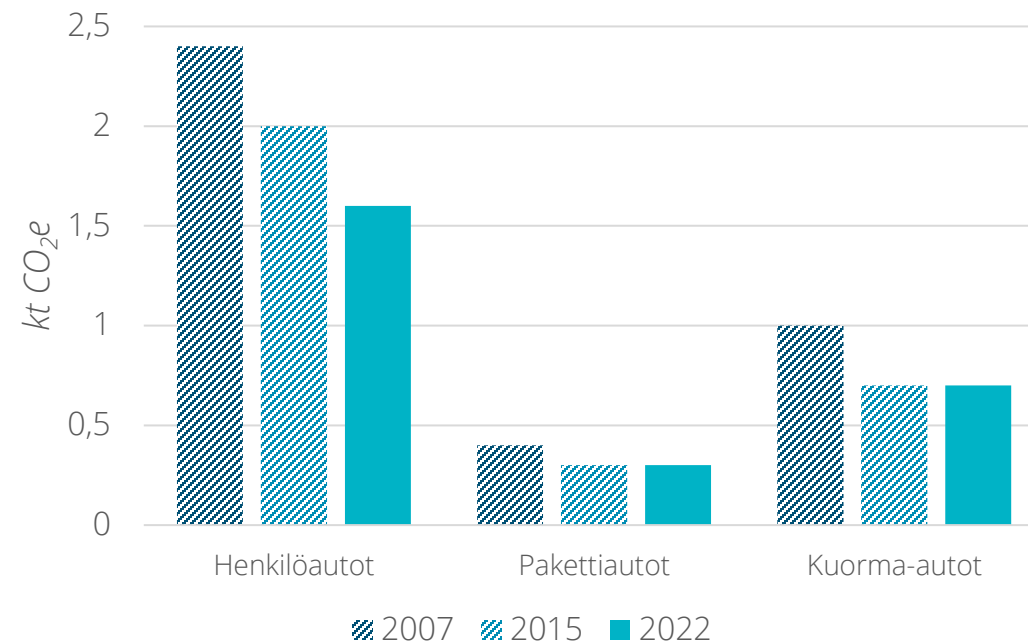
Kunnan vaikuttamiskeinoina on etenkin edistää palvelujen saavutettavuutta kävelen ja polkupyörällä, soveltuvien osin julkisin liikennevälein (esim. asiointiliikenne ja ns. kyläkydit) sekä etänä. Myös tieliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien, kuten sähkö ja biopolttoaineet, lataus- ja tankkausinfrastruktuurin kehittäminen on merkittävä päästövähennyskeino.

Kannonkoskella on kattavat lähipalvelut, etenkin Piispalassa on monipuoliset liikuntapalvelut. Kehityspotentiaalia on mm. Piispalan saavutettavuuden kehittämisessä (saavutettavuus ilman autoa) sekä sähköautojen latausmahdollisuuksien järjestämisessä.

**Tieliikenteen päästöihin ei lasketa läpiajoliikenteen päästöjä, jotka syntyvät muihin kuntiin rekisteröityjen ajoneuvojen tekemistä ajosuoritteista Kannonkoskella.*

Sähkö- ja kaasuautojen sekä ladattavien hybridien osuus Kannonkoskella liikennekäytössä olevasta henkilöautokannasta (v. 2024) oli yhteensä

4,9 %

Kaavio 7: Tieliikenteen päästöjen kehitys Kannonkoskella ajoneuvotyypeittäin.

Lähde: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta216

Toimenpiteet (1/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika-taulu	V	Mittari	Vastuu-taho
Etäpalvelujen kehittäminen						
25	Kehitetään sähköistä asiointia ja palvelutarjontaa sekä henkilöstön digiosaamista	- Jatketaan kunnan tarjoamien palveluiden ja toimintojen sähköistämistä. Tavoitteena on vähintään yhden uuden palvelun sähköistäminen vuosittain. - Huomioidaan palveluiden saavutettavuus tukemalla etenkin ikäihmisten digitaitojen kehittymistä ja asiointia (esim. digituki kirjastolla säännöllisesti). - Varmistetaan myös lähipalveluiden saavutettavuus, esim. 2krt/vk palveluajat kunnantalolla. - Edistetään henkilöstön digiosaamista säännöllisin koulutuksin ja kehittämällä koulutustarjontaa.	Jatkuva	**	Etänä saavutettavien palvelujen osuus (%); Koulutuksiin osallistunut henkilöstö lkm./v; Digituki asiakasmäärät	Keskus-hallinto
26	Tarjotaan hyvät etätyöskentelymahdollisuudet	- Työnkuvan salliessa etätyö on mahdollista kunnan ja Piispalan työntekijöille. - Kehitetään Kannonhovin etätyötilan toimintaa: lisätään verkkosivujen kuvaukseen myös kuvia sekä lisätään tila varattavaksi sähköiseen varauskalenteriin (ks. toimenpide #10). - Etätyötilojen järjestämisen mahdollisuudet kartoitetaan myös Piispalassa.	Jatkuva	**	-	Keskus-hallinto; Piispala

Toimenpiteet (2/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Muut liikenteen päästöjä vähentävät toimet						
27	Yhteiskäyttöiset polkupyörät ja muut kulkuvälineet	- Moro-ryhmän avulla kunnostetaan muutama polkupyörä koululaisille asiointipyöriksi. - Harrastusvälineitä on lainattavissa kirjastolta (mm. lumikengät ja liukulumikengät – ks. toimenpide #37) ja vuokrattavissa Piispalasta mm. fatbike-pyöriä.	2025–2026	*	Toteutus (K/E); Käyttömäärä (kpl/v)	Keskus- hallinto; Sivistys- toimi; Piispala
28	Kävely- ja pyöräilyreittien kehittäminen	- Pidetään taajaman ympäristö kävelyn ja pyöräilyn soveltuvana ja turvallisena myös lapsille. - Pyöräreitit myös taajaman ulkopuolella pidetään kunnossa. - Tiedot pyöräilyreiteistä päivitetään säännöllisesti kunnan verkkosivuille (esim. Visitkannonkoski-sivusto). - Kartoitetaan rahoitusmahdollisuuksia kävely- ja pyörätieinvestoinnin mahdollistamiseksi reittivälille taajama–Piispala.	Jatkuva	*		Tekninen toimi; Keskus- hallinto
29	Kehitetään asiointiliikennettä	V. 2025 alkaen 1/3 kuljetuspalveluista (hankinnat) hoidetaan sähköisellä ajoneuvokalustolla (ks. toimenpide #37). - Lähivuosina aloitetaan asiointiliikenne reittivälillä taajama–Piispala kaksi kertaa viikossa. Piispalan liikuntatilat ovat etenkin ikäihmisten aktiivisessa käytössä tiistaisin ja torstaisin.	2025– 2026–	**	Toteutus (K/E)	Keskus- hallinto

Toimenpiteet (3/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Muut liikenteen päästöjä vähentävät toimet						
30	Edistetään vaihtoehtoisten käyttövoimien lataus- ja tankkauspisteiden sijoittumista kuntaan	- Asennetaan sähköautojen teholatausasema kunnantalolle. - Kartoitetaan mahdollisuudet asentaa lisää latauspisteitä Piispalan alueelle. - Lisätään julkisessa käytössä olevat asemat Latauskartta.fi -palveluun. - Selvitetään biokaasu-tankkausaseman mahdollisuuksia Kannonkoskella	2025–2026	*	Toteutus (K/E)	Tekninen toimi; Piispala
31	Hankitaan vähäpäästöistä ajoneuvo- ja työkalustoa	- Nykyisin valtaosa Piispalan ajoneuvokalustosta on sähköautoja. Tavoitteena on, että loputkin on vaihdettu sähköautoiksi vuoteen 2030 mennessä. - Lähipuosina ja sitä mukaa kun laitekanta tulee käyttöikänsä päähän, selvitetään mahdollisuudet hyödyntää sähköä käyttövoimana myös työkaluissa.	2027–2029	**	Toteutus K/E	Piispala

Kestävä kuluttaminen

"Panostamme kunnan hankinnoissa puhtaaseen teknologiaan, energiatehokkuuteen ja ympäristövastuullisuuteen"

– ote Kannonkosken kuntastrategiasta

Kestävä kuluttaminen

Kestävän kuluttamisen kantava ajatus on käyttää tuotteita ja palveluita tavalla, joka minimoi ympäristövaikutukset. Kestävien hankintojen ohella teemaan liittyviä avainsanoja ovat kierto- ja jakamistalous.

- **Kestävillä hankinnoilla** huomioidaan hyödykkeiden tuotannon, käytön ja elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset tai muita kestävän kehityksen näkökulmia. Esim. tuotteen/palvelun valintaperusteena voidaan käyttää pienempää hiilijalanjälkeä tai muita ympäristövaikutuksia osoittavaa indikaattoria. Sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä voidaan huomioida esim. lähihankinnoilla, mikä tukee paikallistaloutta.
- **Kiertotaloudessa** pyritään pitämään tuotteet ja materiaalit käytössä mahdollisimman pitkään, ehkäisemään jätteen syntyminen sekä hyödyntämään käytöstä poistuvaa materiaalia uudelleen. Kunnan keskeisenä vaikuttamiskeinona on mm. huomioida materiaalikierrot rakentamisessa ja hankittavien tuotteiden kierrätettävyyttä sekä edistää jätteiden lajittelua.
- **Jakamistaloudessa** hyödykkeet ovat yhteiskäytössä (esim. lainaus/vuokraus) sen sijaan että jokainen omistaisi ne itse, mikä vähentää tarpeetonta kulutusta. Kunta voi edistää jakamistaloutta esim. kirjastojen tavara-lainaamotoimintaa sekä tilojen varattavuutta ja monikäyttöisyyttä kehittämällä.

Suomalaiset tuottivat
yhdyskuntajätettä vuonna
2023

466 kg/hlö

n. 27 mrd. €

Kuntien ja kuntayhtymien
ulkoisten hankintojen
määrä vuonna 2023

Toimenpiteet (1/3)

Kestävä kuluttaminen

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Materiaalien kierto						
32	Jätteiden lajittelu- mahdollisuuksien kehittäminen ja jätteiden lajitteluun kannustaminen	- Järjestetään vuosittain kierrätyspäivä, jossa keskitetty keräys mm. suuri- kokoisille jätteille, SER-jätteelle, jätepuulle ja kemikaaleille. - Tiedotetaan asukkaita ja Piispalassa asiakkaita jätteiden lajittelu- mahdollisuuksista ja järjestetään jätteiden lajitteluun kannustavia kampanjoita. - Kehitetään jäteasemien ja lajittelupisteiden palvelutasoa (esim. aukioloajat). - Kartoitetaan ja lisätään kierrätysastioita kunnan kiinteistöissä, Piispalan alueella ja paikallisten kauppaliikkeiden ympäristössä.	Jatkuva	*	Lajittelupisteiden määrä jäte- lajeittain; Tiedotteiden/ kampanjoiden määrä (kpl/v)	Keskus- hallinto; Piispala; Sammakko- kangas
33	Maamassojen uudelleenkäyttö ja kierrätysmateriaalien hyödyntäminen infrarakentamisessa	- Hyödynnetään infra- ja maanrakennustöissä kaivettavia maamassoja mahdollisuuksien mukaan (esim. kaivamalla ja läjittämällä materiaali- kerrokset siten, että ne ovat uudelleenkäytettävissä). - Ennen purkutöiden aloittamista kartoitetaan potentiaaliset infrarakentamisen kohteet, joissa etenkin purkutiiltä, -betonia ja -asfalttia voidaan hyödyntää.	Jatkuva	**	%-osuus, uusio- maamassat rakentamisessa	Tekninen toimi;
34	Käytöstä poistettujen tavaroiden myynti	Jatketaan käytöstä poistettujen tavaroiden myyntiä verkon huutokauppa-alustoilla tai livenä esim. pihakirppispäivänä	Jatkuva	*	Myydyt tavarat lkm.	Tekninen toimi

Toimenpiteet (2/3)

Kestävä kuluttaminen

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
35	Kierrätysmateriaalin hyödyntäminen sivistystoimessa	- Jatketaan Vihreä lippu -toiminnassa opittua käytöstä poistettujen materiaalien hyödyntämistä esim. askartelussa ja käsityötunneilla. - Myös Piispalassa kierrätysmateriaaleja hyödynnetään kädentaitoihin liittyvissä aktiviteeteissa.	Jatkuva	*	-	Sivistys- toimi; Piispala
Kestävät hankinnat						
36	Päivitetään hankinta-ohje ja lisätään kestävän kehityksen osio	- Päivitystarve hankintaohjeelle uuden hankintalain myötä (1.1.2026). - Lisätään kestävän kehityksen vertailuperusteita, pisteytystä ja kriteerejä (esim. kriteeripankki) sekä ohjeet niiden hyödyntämiseen. - Hankintoja tekevän henkilöstön koulutus kestävästä hankinnoista.	2025– 2026	**	Toteutus K/E; %-osuus, kestävyyspisteytys hankinnoissa	Keskus- hallinto; Piispala
37	Vähähiilisten liikenne- ja kuljetuspalveluiden hankkiminen	- Puhtaiden ajoneuvojen laissa (740/2021) säädetään ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimukset - Osa koulukyydeistä voidaan toteuttaa jatkossa pienellä (1+9 paikkaisella) sähköbussilla.	2025–	*	%-osuus hankinnoista	Keskus- hallinto; Sivistys- toimi
38	Ympäristömerkityt siivoustarvikkeet	- Puhtaanapidon päivittäiskäytössä käytetään mahdollisuuksien mukaan vain ympäristömerkittyjä pesuaineita ja siivousvälineitä. - Siivous- ja pientarvikkeissa ja -kalusteissa pyritään käyttämään kierrätetyistä raaka-aineista valmistettuja tuotteita.	2025–	*	%-osuus hankinnoista	Piispala

Toimenpiteet (3/3)

Kestävä kuluttaminen

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Muut kestävän kuluttamisen toimenpiteet						
39	Kehitetään tavara-lainaamotoimintaa	- Jatketaan ja kehitetään tavaralainaamotoimintaa kirjastolla. - Liikuntavälineet ovat olleet suosituimpia – kartoitetaan käyttäjien toiveita ja laajennetaan valikoimaa toiveiden mukaan.	Jatkuva	*	Esineiden lkm. Lainausten lkm.	Sivistys- toimi
40	Vähennetään paperin-käyttöä kehittämällä arkistointia ja asiakirja-käsittelyä	- Paperiarkistoon viedään vain lain mukaan pitkäaikaissäilytettävät asiakirjat. - Digitaalisen arkistoinnin ja asiakirjakäsittelyn käyttöönotto lähivuosina.	2025–	*	Kulutetun paperin määrä / v.	Keskus- hallinto

Luonto ja ympäristö

"Kannonkoskella arvostetaan yhteistyötä, yrittäjyyttä, luontoa ja viihtyisyyttä"

– ote Kannonkosken kuntastrategiasta

Luonto ja ympäristö

Ilmastonmuutos ja luontokato, eli luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen, ovat ympäristöongelmia, joiden tiedetään etenevän rinnakkain, toisiaan voimistaen. Siten **monet luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet** tukevat myös ilmastonmuutoksen hillintää sekä sen vaikutuksiin sopeutumista.

Kunnan kannalta keskeisiä toimia on huomioida luontoarvot metsien ja viheralueiden hoidossa sekä muussa maankäytössä. Myös vesistöt ovat tärkeä elinympäristö, joiden kuntoon kunta voi osaltaan vaikuttaa.

Merkittävät ilmastonmuutoksen paikallisvaikutuksiin sopeutumisen keinot liittyvät metsänhoitoon ja infra-rakentamiseen (esim. hulevesien hallinta).

Luonto- ja ympäristöaiheet olivat asukkaiden erityisesti toivoma teema ilmastosuunnitelmaa valmisteltaessa.

Kuva: Visit Kannonkoski

Toimenpiteet (1/2)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Kestävä metsänhoito						
41	Kunnan omistamia metsiä hoidetaan kestävästi	- Metsänhoitosuunnitelman seuraavassa päivityksessä huomioidaan luonnon monimuotoisuus sekä ilmastonmuutoksen riskit, parantaen metsien kykyä sopeutua ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ilmiöihin. [1] - Julkaistaan uusi metsänhoitosuunnitelma kunnan verkkosivuilla.	2027–2028	***	Toteutuminen: (K/E)	Kunnan- hallitus; MHY
42	Joutomaiden metsitys	- Kartoitetaan kunnan mailta alueita, jotka potentiaalisesti sopivat metsitettäväksi (esim. vanhat peltoheitot ja muut avoimeksi jääneet maat) metsätaloussuunnitelman yhteydessä. - Aloitetaan joutomaiden metsityspalstan ravinne- ja vesitalouden salliessa.	2027–	**	Metsitetty pinta-ala (ha)	Kunnan- hallitus; MHY
43	Metsä- ja luonnon-suojelulain mukaiset kohteet kunnan omistamissa metsissä	- Kartoitetaan kunnan omistamasta maaomaisuudesta suojeluun soveltuvia kohteita (metso-ohjelmakausi 2027-) - Heikentyneitä kohteita kuten (purot, norot, lähteet, lähteiköt, niityt) elinympäristön kunnostamiseen soveltuvia kohteita tarjotaan Helmi-elinympäristöohjelmaan, jonka nykyinen ohjelmakausi kausi ulottuu vuoteen 2030 saakka.	2028–	**	%-osuus, talous-käytön ulko-puolella olevat metsät	Tekninen toimi; Keskus-hallinto

[1] Suosituksena mm. metsien nopea uudistus hakkuiden jälkeen, pidennetty kiertoaika, metsälajiston monipuolistaminen, jatkuvan kasvatuksen menetelmä soveltuvilla kohteilla, ohjeteriheyttä tiheämmäksi jätettävä puusto kasvatushakkuissa sekä suosituksia laajemmat suojavyöhykkeet luontokohteiden lähellä ja suuremmat säästöpuiden määrät.

V: Vaikuttavuus, jossa * on vähäinen, ** merkittävä ja *** erittäin merkittävä.

MHY = Paikallinen metsänhoitoyhdistys

↪ Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla

Toimenpiteet (2/2)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Luontokadon hidastaminen ja ympäristökasvatus						
44	Luonnon monimuotoisuuden edistäminen puistoissa ja muilla viheralueilla	- Kartoitetaan olisiko taajamassa ja Piispalan ympäristössä nurmialueita, joiden muuttaminen niityiksi olisi mahdollista. - Taajaman ja Piispalan alueella tulisi huomioida esim. riittävän lahopuun jättäminen (ulkoilijoiden turvallisuus huomioiden).	Jatkuva	**	Monimuotoisuuskohteiden lkm. viheralueilla	Tekninen toimi
45	Lasten ja nuorten luontosuhteen kehittäminen ja luonnossa liikkumisen edistäminen	- Jatketaan lasten luonnossa liikkumiseen ja luonnossa tarvittaviin taitojen kehittämiseen tähtääviä toimia kunnassa. - Jatketaan vuosittain järjestettäviä luonto-teemoihin liittyviä leirejä Piispalassa ja osallistetaan lapsia ja nuoria luonnonhoitotöihin nuorisotyön tai hankkeiden kautta. - Jatketaan lasten harrastustoimintaa mm. metsäsalapoliisit ja korpikiertäjät-toimintamallin kehittämistä hankkeilla tai muilla tavoin	Jatkuva	**	Toteutuneiden harrasteryhmien määrä Hankkeiden lkm.	Sivistys-toimi

Verkostot ja viestintä

"Teemme rakentavaa yhteistyötä yli kuntarajojen – seutukunta on mahdollisuus yhteiseen kasvuun"

– ote Kannonkosken kuntastrategiasta

Verkostot ja viestintä

Verkostot ja viestintä -teemassa korostuvat yhteistyö, osallisuus sekä ilmastotyön näkyväksi tekeminen.

Khk-päästöjä seurataan alueellisina, eli kuntarajojen sisällä syntyvinä. Kunnan omasta toiminnasta aiheutuvien päästöjen osuus on keskimäärin 5–10 % ja loput ovat kuntalaisten, yritysten ja järjestöjen tuottamia päästöjä. On tärkeää, että kunta kannustaa ja ottaa kaikki alueen toimijat mukaan ilmastotyöhön.

Kaikkea ei tarvitse tehdä itse. Yhdessä kuntalaisten sekä esim. alueella toimivien kehittämishankkeiden ja yhteistyöverkostojen kanssa voidaan saavuttaa vaikuttavia tuloksia niukoillakin resursseilla.

Aktiivisella viestinnällä hyvät ilmastoteot saadaan näkyväksi ja kuntalaisten tietoon.

Kuva: Anne Kalliola

Toimenpiteet (1/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika-taulu	V	Mittari	Vastuu-taho
Ilmastotyön koordinointi ja viestintä						
46	Kunnan ilmastotyöstä viestitään aktiivisesti	- Viestintäsuunnitelman (ja viestinnän vuosikellon) päivittämisen yhteydessä huomioidaan ilmastosuunnitelman teemat ja toimenpiteet. - Kunnan viestintään osallistetaan eri toimialat ja tehdään niiden ilmastotoimet näkyväksi kuntalaisille. - Viestitään ilmastoasioista myös tiedotuslehti Kannonkoskisessa.	2025–	*	Julkaisut lkm./v.	Keskus-hallinto
47	Tartutaan yhteistyö-mahdollisuuksiin alueella vaikuttavien muiden toimijoiden kanssa	- Toteutetaan ilmastosuunnitelman teemoja edistäviä toimenpiteitä yhdessä potentiaalisten yhteistyökumppaneiden kanssa esim. kylä-yhdistykset, ProAgria, Leader Viisari, Sydänsuomessa, Maaseudun sivistysliitto, Witas, seudulla vaikuttavat kehityshankkeet. - Viestitään myös muiden toimijoiden tapahtumista.	Jatkuva	*	Yhteistyö-hankkeiden / kohteiden lkm.	Keskus-hallinto
48	Huomioidaan ilmastosuunnitelman teemat ja tavoitteet kuntastrategiaa päivittäessä	- Päivitettävään kuntastrategiaan lisätään ilmastosuunnitelmaa vastaava päästövähennystavoite ja mahdollisesti seurantamittareita. - Järjestetään kesällä 2025 aloittaville kunnanvaltuutetuille perehdytys-tilaisuus, jossa kunnan ilmastosuunnitelmaa ja -työtä käydään läpi.	2025–2026	*	-	Keskus-hallinto; Kunnan-hallitus
49	Kehitetään Piispalan ympäristöjohtamista & viestitään toimista aktiivisesti	- Piispalalla on Green Key ja Sustainable Travel Finland (STF) -sertifiointit. - Sertifiointien edellyttämää jatkuvaa kehittämistä ja viestintää toteutetaan vuosittain päivitettävän Piispalan kestävän matkailun kehittämissuunnitelman avulla.	Jatkuva		Suunnitelma päivitetty K/E some väh. 4x/v; blogi väh. 1x/v	Piispala

Toimenpiteet (2/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
Asukkaiden, yritysten ja järjestöjen kannustaminen mukaan ilmastotyöhön						
50	Sydänsuomen kestävän liiketoiminnan kasvu-ohjelma -hanke	- Kehitetään yrittäjyys- ja elinvoimapalveluiden henkilöstön vastuullisuus-osaamista ja yksikön palveluita yrityksille. - Kannustetaan paikallisia yrityksiä/yrittäjiä mukaan hankkeen järjestämiin tapahtumiin.	2025–2026	*	Hankkeen tulos- ja tuotos-indikaattorit	Keskus- hallinto
51	Kannustetaan yrityksiä huomioimaan kestävän kehityksen näkökulmia liiketoiminnassaan	- Yrityksiä tiedotetaan alueella ja maakunnassa järjestettävistä vastuullisuuskoulutuksista ja vihreän rahoituksen mahdollisuuksista. - Käydään aktiivista keskustelua liiketilojen vuokralaisten kanssa kiinteistöjen energiatehokkuustoimista.	Jatkuva	*	Yhteistyö-hankkeiden/-kohteiden lkm.	Keskus- hallinto
52	Asumisen uudet tuulet maakuntien rajoilla -hanke	Pihtiutaan kunnan koordinoiman hankkeen tavoitteena on kehittää kestävän kehityksen ja kiertotalouden periaatteita noudattavia asumis-ratkaisuja sekä nostaa asuminen keskeiseksi osaksi maaseudun kehittämistä.	2025–2026		Hankkeen tulos- ja tuotos-indikaattorit	Keskus- hallinto
53	Kannustetaan järjestöjä huomioimaan kestävän kehityksen näkökulmia toiminnassaan	- Kannustetaan järjestöjä huomioimaan kuntastrategian kestävän kehityksen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet. - Järjestöavustusten hakukriteerien seuraavan päivittämisen yhteydessä tarkastellaan uudelleen kestävän kehityksen näkökulmien huomiointiin liittyviä kriteereitä.	Jatkuva	*	Toteutus K/E	Keskus- hallinto

Toimenpiteet (3/3)

#	Toimenpide	Lisätieto	Aika- taulu	V	Mittari	Vastuu- taho
54	Vastuullisen toimijan palkitseminen kunnassa	Palkitaan vuosittain yritys/yhdistys/yksityishenkilö/porukka, joka on erityisesti edistänyt kestävyysteemoja Kannonkoskella.	2025–	*	Ehdokkaat lkm/v.	Keskus- hallinto
Kestävyyskasvatus						
55	Ympäristö- ja luontoteemat varhaiskasvatuksessa	- Kannonkoski on edelläkävijä ympäristökasvatuksessa, josta kertoo pohjoisen Keski-Suomen ensimmäinen vihreän lipun tunnustus v. 2012. - Ympäristökasvatus on olennainen osa varhaiskasvatusta. Teemoina ovat olleet vesi, energia, jätteen vähentäminen, kestävä kulutus, yhteinen maapallo ja terve elämä.	Jatkuva	**	-	Sivistys- toimi
56	Kokeillaan energiansäästämiseen tähtäävää kampanjaa koulussa	50/50-mallissa puolet energiansäästötoimien taloudellisista säästöistä annetaan koulun (esim. oppilaskunnan) käyttöön. - Mahdollistetaan energian- ja vedenkulutuksen seuranta koulussa - Tiedotetaan saavutetuista säästöistä ulospäin - Laajennetaan kampanjointia uusiin kohteisiin mahdollisuuksien mukaan	2026–	*	Energian-/vedensäästö vuosittain kiinteistöittäin (kWh/m³/€ / v)	Tekninen toimi; Sivistys- toimi
57	Kansallisiin teemaviikkoihin, päiviin ja –kampanjoihin osallistuminen	- Osallistutaan vähintään kerran vuodessa esim. Kestävän kehityksen viikkoon, Liikkujan viikkoon tai Energiansäästöviikkoon. - Teemaviikkoihin osallistuminen tehdään näkyväksi koko kunta-organisaatiossa ja asiasta viestiään ulospäin kunnan viestintäkanavissa.	Jatkuva	*	Osallistuminen kampanjoihin lkm./v.	Sivistys- toimi; Kaikki toimialat

Ilmastotyön organisointi Kannonkoskella

Tässä osiossa kerrotaan kuinka ilmastosuunnitelman saa otettua käyttöön mahdollisimman tehokkaasti ja kuinka organisoida työn aloittaminen, toimenpiteiden seuranta ja ilmastosuunnitelman päivittäminen.

Ilmastotyö kunnan strategiassa

Ilmastosuunnitelma tukee vahvasti Kannonkosken kunnan nykyistä strategiaa (2018–2021), johon on kirjattu kunnan visio: *"[...] hyvän elämän maaseudun kotikunta!"*

Strategiassa on useita yhtymäkohtia ilmastosuunnitelmassakin käsiteltäviin kestävän kehityksen teemoihin. Esim. turvallisen ja viihtyisän asuinpaikan edellytykset halutaan säilyttää Kannonkoskella jatkossakin, hankinnoissa korostetaan resurssiviisautta pitkällä tähtäimellä, luonnosta ja ympäristöstä huolehtimalla parannetaan asukkaiden hyvinvoinnin lisäksi kuntakuva ja imagoa sekä ylläpidetään kuntalaisten mahdollisuuksia saada elantonsa kestävästi maasta, metsistä tai matkailusta.

Ilmastosuunnitelma vuodelta 2025 on Kannonkosken kunnan ensimmäinen ilmastotyön tavoitteellinen toimenpideohjelma, jota on suositeltavaa käyttää tukena kunnan strategian päivittämisen yhteydessä.

Uuteen kuntastrategiaan on suositeltavaa sisällyttää ilmasto-suunnitelmaan kirjattu päästövähennystavoite ja mahdollisesti ilmastotyön teemoja ja suuntaviivoja. Myös ilmastosuunnitelmaan kirjattuja seuraintaindikaattoreita on hyvä siirtää suoraan osaksi uuden kuntastrategian seurantaa.

Hyvinvointi ja kestävät arvot

- Ruokamme tulee läheltä ja kotimaasta – painopistealueena aluetalous
- Palveluiden säilyttäminen lähipalveluina – oma kunta keskiössä
- Panostamme kunnan hankinnoissa puhtaaseen teknologiaan, energiatehokkuuteen ja ympäristövastuullisuuteen sekä korostaen biotalouden merkitystä esimerkiksi paikallisesti tuotetuissa elintarvikkeissa
- Hyvinvoinnin lisääminen kunnan yleisilmettä parantamalla – elinympäristö ja kuntakuva

Mm. hyvinvointi ja kestävät arvot ovat Kannonkosken kunnan strategiaa keihäänkärkiä

Suunnitelman jalkauttaminen

Ilmastosuunnitelmaan on kirjattu toimenpiteitä kuntakonsernin toimialoille ja yhtiöille. Lähtökohtaisesti toimenpiteet ovat kustannusvaikutuksiltaan sellaisia, että niiden voidaan katsoa olevan realistisesti toteutettavissa määritellyllä aikataululla.

Usean toimenpiteen osalta toteutus edellyttää tarkempaa suunnittelua. On tärkeää, että tuleville vuosille määritelty toimet huomioidaan toimialojen vuosittaisissa talousarvioesityksissä. Rajallisten resurssien näkökulmasta toimenpiteistä tulisi ensisijaisesti priorisoida vaikuttavimmat eli ne, joilla on suurin potentiaali vähentää khk-päästöjä tai muita negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Muutos vaatii aikaa ja ilmastotavoitteet ulottuvat pidemmälle aikajänteelle. Ilmastotyön jalkauttamisen kannalta keskeistä on **päättäjien ja johdon sitoutuminen asetettuihin tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja niiden resursointiin yli valtuustokausien.**

Myös **henkilöstön osaamisen kehittäminen** on tärkeässä roolissa – ilmastosuunnitelma tulisikin sisällyttää henkilöstön ja kuntapäättäjien perehdytysohjelmaan sekä huomioida kestävä kehityksen aiheita sisäisessä koulutussuunnitelmassa.

Kuva: Valokuvaaja Mika Nuorva

Ilmastotyön seuranta

Lähtökohtaisesti ilmastosuunnitelman seurannasta vastaa kunnan johtoryhmä (toimialajohtajat tahoillaan) ja kunnanhallitus, ellei muuta seurantaryhmää ole erikseen nimetty.

Ilmastosuunnitelman toteuma **raportoidaan vuosittain** kunnan tilinpäätöksen yhteydessä julkaistavassa toimintakertomuksessa*:

- **Toimintakertomuksen ympäristöasiat-kappaleessa** kerrotaan edeltävän vuoden aikana tehdyistä merkittävistä toimenpiteistä ja mahdollisuuksien mukaan niiden vaikuttavuudesta (esim. kustannukset, päästövähennys- tai muut ympäristövaikutukset).
- Myös osana ilmastotyötä kehitettävien seurantaindikaattorien tuorein tieto päivitetään toimintakertomukseen.
- Jokaiselle toimenpiteelle on toimenpidetaulukossa määritelty aikataulu ja mittari, joiden avulla niiden toteutumista voi seurata ja raportoida.

*Kirjanpitolaki velvoittaa kuntaa esittämään toimintakertomuksessa tunnusluvut ympäristövaikutuksista ja olennaiset tiedot siitä, miten kunta huolehtii ympäristöasioista (esim. toiminnan vaikutus ympäristöön, uusiutuvan energian käyttö, merkittävät ympäristöön vaikuttavat ja vaikutuksia ehkäisevät toimenpiteet).

Kuva: Valokuvaaja Anne Kalliola

Ilmastosuunnitelman päivittäminen

Ilmastosuunnitelma on toistaiseksi voimassa oleva asiakirja, jonka sisältö on päivitettävä vähintään kerran valtuustokaudessa.

On suositeltavaa, että päivitystyön yhteydessä järjestetään osallistamistilaisuuksia, joissa asukkaat sekä alueen järjestöt, yritykset ja muut toimijat voivat kertoa toiveensa ilmastotyön suuntaviivoiksi sekä tarpeistaan toteuttaakseen kestävä elämäntapaa ja -liiketoimintaa.

Päivitetty ilmastosuunnitelma käsitellään kunnanhallituksessa ja -valtuustossa. Uuden valtuustokokoonpanon aloittaessa on suositeltavaa, että päättäjille järjestetään perehdytystilaisuus, jossa ilmastosuunnitelmaa ja kunnan ilmastotyötä käydään läpi.

Päivitetty ilmastosuunnitelma julkaistaan kunnan verkkosivuilla.

Päivittämisen yhteydessä:

- Lisätään ajantasainen seurantatieto (esim. khk-päästöjen kehitys).
- Korvataan jo toteutetut määräaikaiset toimenpiteet uusilla toimenpiteillä.
- Uusien toimenpiteiden suunnittelussa tulee tarkastella niiden vaikuttavuutta huomioiden toteutunut päästökehitys.
- Toimenpiteet kattavat vähintään seuraavan valtuustokauden, mutta mahdollisuuksien mukaan myös pidemmän aikajänteen.
- Päivitetään nykyisiä tai lisätään uusia seurantaindikaattoreita tarvittaessa.

Ilmastotyön käynnistäjän työkalupakki

Tähän osioon on koottu teemoittain lisätietoja, ideoita ja vinkkejä, kuinka päästä alkuun ja kehittää ilmastotyötä. Lisäksi osio sisältää kirjoitushetkellä tiedossa olevia potentiaalisia koulutuksia ja rahoituskanavia.

Energiatehokkuuden kehittäminen

Energia

Energiatehokkuuden oheishyödyt kunnissa ja kuntayhtymissä (Motiva)

https://www.motiva.fi/files/16968/Energiatehokkuuden_oheishyodyt_kunnissa_ja_kuntayhtymissa.pdf

ESCO-hankintaohje julkisille toimijoille (Motiva)

https://www.motiva.fi/files/21788/ESCO_hankintaohje_julkisille_11-2023.pdf

Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa -opas (TEM)

https://www.motiva.fi/files/10919/Tyo-_ja_elinkeinoministerion_ohjeet_Energiatehokkuus_julkisissa_hankinnoissa.pdf

KETS – kunta-alan energiatehokkuussopimus:

<https://energiatehokkuussopimukset2017-2025.fi/aineistot-ja-ohjeet/kunta-ala/>

Koulutukset

Motivan verkkokurssit energia-tehokkuudesta ja uusiutuvasta energiasta

<https://motiva-verkkokurssit.fi/>

Rahoitukset

Julkisen sektorin tuet energia-investointeihin (Motiva)

https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/tuet_ja_rahoitus

Ruokapalveluiden kehittäminen

Kestävä ruokajärjestelmä

Ideoita ruokakasvatukseen (Sydänliitto)

<https://neuvokasperhe.fi/ammattilaiset/ruokapalvelut/>

Opas lähiruokahankintoihin ammattikeittiöissä (Motiva)

https://www.motiva.fi/files/22468/Lisaa_lahi- ja luomuruokaa_dynaamisella_hankintajarjestelmalla_opas.pdf

Vastuullisten ruokapalvelujen hankintaopas (MMM)

<https://mmm.fi/julkiset-ruokahankinnat/ruokapalveluiden-hankintaopas>

Hankintojen kriteeripankki sen käyttö (Motiva)

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/teemat/terveytta-edistava-ruokavalio/ravitsemussitoumus/vrn-sidosryhmaseminaari-26.10.2023.-kriteeripankki-vauhdittaa-ravitsemuskriteerien-kayttoa_suvisalmela_motiva.pdf

Politiikkasuositus: Maltillisella ruokavalion muutoksella jo merkittäviä terveys- ja ympäristöhyötyjä (LUKE)

https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547168/luke_ruokavaliomuutoksen-hyodyt_policy-brief-web.pdf

Työkalut

Vastuullisuusohjelma ruokapalveluun (Savon ammattiopisto)

<https://sakky.fi/fi/vastuullinen-ruokapalvelu>

Koulutukset

Vastuullinen ruokapalveluala

<https://kadenjalki.fi/tuote/vastuullinen-ruokapalveluala/>

KasvisPro – Kasvisruoka ja proteiinit ruokapalveluissa (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu)

<https://www.xamk.fi/hanke/kasvisruoka-ja-proteiinit-ruokapalveluissa-kasvispro-koulutus/>

Alueellinen ilmastotyö maataloudessa (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/555109>

Turvepeltojen käytön tiekartta vuoteen 2050 (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/555495>

Hiiliopas – katsaus hiileen ja hiiliviljelyn perusteisiin (BSAG)

<https://www.bsag.fi/wp-content/uploads/2020/01/BSAG-hiiliopas-1.-painos-2020.pdf>

Politiikkasuositus – Monimuotoinen viljely vahvistaa maatalouden muutoskestävyyttä ja huoltovarmuutta (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/553177>

Maatalouden vähähiilisyystiekartta, päivitetty 2024 (MTK)

https://www.mtk.fi/documents/d/mtk/maatalouden_ilmastotiekartta_2024_netti

Työkalut

Laskurit kasvihuone- ja viljelytiloille (Maaseutuverkosto)

<https://maaseutuverkosto.fi/agrihubi/laskurit-ja-tyokalut/laskurit/>

Työkalut kasvihuone- ja viljelytiloille (Maaseutuverkosto)

<https://maaseutuverkosto.fi/agrihubi/laskurit-ja-tyokalut/tyokalut/>

Maatilan varautumisen työkaluja (Maavara-hanke)

<https://maavara.savonia.fi/materiaali/>

Ideoita kestävään liikkumiseen

Liikenne ja liikkuminen

Fossiilittoman liikenteen tiekartta 2021 (LVM)

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163258/LVM2021_15.pdf

Etätyön vaikutukset liikenteenkasvihuonekaasupäästöihin (Valtioneuvosto)

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163413>

Autokalkulaattori – laskuri ilmastovaikutusten ja kustannusten arviointiin (Suomen ilmastopaneeli)

<https://autokalkulaattori.fi/>

Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen mahdollisuudet ja esteet (Valtioneuvosto)

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163414/VNTEAS_2021_53.pdf

Ideoita koululaisten pyöräilyn lisäämiseen – aktiivisten koulumatkojen edistäminen (Fiksusti kouluun)

<https://fiksustikouluun.fi/aktiivisten-koulumatkojen-edistaminen-vahvasti-mukana-tuoreessa-tutkimuksessa/>

Pyöräilykuntien verkosto

<https://www.poljin.fi/>

Työkalut

Suunnittelupohja kävelyn ja pyöräilyn edistämishojelman laadintaan (Valonia)

<https://valonia.fi/materiaali/suunnittelupohja-kavelyn-ja-pyoraliikenteen-edistamishojelmalle/>

Rahoitukset

Kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman valtionrahoitus

<https://www.trafficom.fi/fi/liikenne/liikennejarjestelm/a/kavely-ja-pyoraliikenne/kavelyn-ja-pyorailyn-investointiohjelman>

Ideoita kestäväään kuluttamiseen

Kestävä kuluttaminen

Kestävät hankinnat

Ympäristönäkökohdat (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö)

<https://www.hankinnat.fi/vastuullisuus-ja-kehittaminen/ymparistonakokohdat>

Vähähiilisten hankintojen pelikirja, Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkkostomainen osaamiskeskus, 2021.

<https://www.hankintakeino.fi/sites/default/files/media/file/KEINO-pelikirja-08122021.pdf>

Hankintojen vähähiilisyyspotentialin tuotekortit (KEINO-osaamiskeskus)

<https://www.hankintakeino.fi/fi/materiaalipankki/vahahiilisyyspotentialin-tuotekortit>

Vastuullisuuskriteerit julkisiin hankintoihin (Motiva)

<https://kriteeripankki.fi/>

Kiertotalous

Kuntien kestävyysloikat (Kestävyysloikka-portaali)

<https://kestavyysloikka.ymparisto.fi/sektori/kunta/>

Kuntien kiertotaloustyökirja (Materiaalit kiertoon -portaali)

https://www.materiaalitkiertoon.fi/fi-FI/Tyokalut/Kuntien_kiertotaloustyokirja

Kunnat ja alueet teemaryhmä -verkosto (Kiertotalous-Suomi)

<https://kiertotaloussuomi.fi/toiminta/kunnat-ja-alueet-teemaryhma/>

Koulutukset

Julkisilla hankinnoilla kestävä tulevaisuus (eOppiva)

<https://www.eoppiva.fi/koulutukset/julkisilla-hankinnoilla-kestava-tulevaisuus/>

Hankintapulssi-koulutussarja (Hansel)

<https://www.hansel.fi/hankintapulssi/hankintapulssi-koulutukset-2024/>

Ideoita luontotyöhön ja monimuotoisuuden ylläpitämiseksi

Turvemaapeltojen viljelyn ja suometsien hoidon muutoksilla tuetaan ilmastolain tavoitteiden toteutumista (LUKE)

https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/553274/Policy%20Brief%205_2023.pdf

Politiikkasuositus – Jatkuvaiteisen metsänkasvatuksen mahdollisuudet ja haasteet (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/555503>

Selvitys Keski-Suomen hiilinieluista ja -varastoista (Keski-Suomen liitto)

<https://keskisuomi.fi/2024/10/28/uutta-tietoa-keski-suomen-hiilinielujen-ja-varastojen-nykytilasta-ja-tulevaisuuden-skenaarioista/>

Politiikkasuositus – Metsätalouden vesistö- ja ilmastopäästöjä voidaan hillitä välttämällä avohakkuita ja niihin liittyviä ojitustoimia (LUKE)

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/554751>

Rahoitukset

Toimenpidepaketti metsien kasvun ja hiilinielujen vahvistamiseen (MMM)

julkaistaan myöhemmin

<https://mmm.fi/-/metsien-kasvun-ja-hiilinielujen-vahvistamiseen-haetaan-toimenpidepaketilla-uusia-ratkaisuja>

Ideoita luontotyöhön ja monimuotoisuuden ylläpitämiseksi

Viheralueiden hoito

Kestävän ympäristörakentamisen toimintamalli
(Viherympäristöliitto)

https://www.vyl.fi/hallinta/wp-content/uploads/2024/10/KESY_toimintamalli-web.pdf

Kaupunkivihreä – opas toimintaan (Viherympäristöliitto)
https://tapio.fi/wp-content/uploads/2021/06/who-opas_kaupunkivihrea_-_opas_toimintaan.pdf

Apua viheralueiden suunniteluun (Maa- ja kotitalousnaiset)
<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/maisemapalvelut/suunnittelupalvelut>

Viheralueiden pienilmaston ja monimuotoisuuden
parantaminen kasvillisuuden avulla (LAB Open)
<https://www.labopen.fi/lab-pro/viheralueiden-pienilmastojen-ja-monimuotoisuuden-parantaminen-kasvillisuuden-avulla/>

Varautuminen

Ilmastomuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden vaikutukset
luontoon ja luonnonvaratalouteen (LUKE)

https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/554306/luke-luobio_118_2023.pdf

Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelmasta vuoteen 2030
(Valtioneuvosto)

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165337>

Ideoita viestintään ja koordinaatioon

Verkostot ja viestintä

Ilmastoviestintä

Pieni opas kuntien ilmastoviestintään (Keski-Suomen liitto)

<https://keskisuomi.fi/wp-content/uploads/2020/11/B-208-Pieni-opas-kuntien-ilmastoviestintaan.pdf>

Vaikuttavan ilmastoviestinnän opas (Ilmastokestävä pohjois-Karjala 2030-hanke)

https://pohjois-karjala.fi/wp-content/uploads/2024/01/Ilmastoviestinnan-opas_valmis.pdf

Ilmastoviestinnän askeleet (Kuntaliitto)

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2162-ilmastoviestinnan-askeleet>

Ilmastojohtaminen

Ilmastojohtajat – ilmastojohtamisen reseptikirja (Motiva)

https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/ilmastojohtajat

Case Raisio: Ilmastojohtaminen käyntiin kunnan arjessa (Raision kaupunki)

<https://www.hiilineutraalisuomi.fi/download/noname/%7BF3051BC2-B92B-4460-9954-BF69DE33B0BE%7D/179809>

Sanoista tekoihin – ilmastojohtamisen työpajamateriaalit kunnille (Valonia)

<https://valonia.fi/materiaali/sanoista-tekoihin-ilmastojohtamisen-tyopajamateriaalit-kunnille/>

Työkalut

Viestinnän vuosikello (Valonia)

<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fvalonia.fi%2Fwp-content%2Fuploads%2F2023%2F06%2FViestinnan-vuosikellopohjat.xlsx>

Koulutukset

ILMAVA – Ilmastojohtamisen valmennus kunnille (Kuntaliitto)

<https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/ymparisto/ilmastonmuutos/ilmastokunnat/ilmava>

Viestintätaidot-koulutussarja (EduHouse)

<https://trainings.eduhouse.fi/avainsana/viestinta/>

Lähteet

Lähteet

Euroopan komissio. 2021. Restriction of Hazardous Substances in Electrical and Electronic Equipment (RoHS).

https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/rohs-directive_en?prefLang=fi

Euroopan komissio. 2019. Komission delegoitu päätös (EU) 2019/1597: Velvoite ruokahävikin seurannasta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D1597>

Kuntaliitto. 2018. Yleisohje ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksissä. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2018/1948-yleisohje-ymparistoasioiden-kirjaamisesta-ja-esittamisesta-kunnan-ja>

Kannonkosken kunta. 2018. Kuntastrategia 2018–2021. https://www.kannonkoski.fi/sites/default/files/tiedostot/Liitetiedostot/9390-Kannonkosken_kuntastrategia_1.pdf

Nuorisokeskus Piispala. 2024. Nuorisokeskus Piispalan kestävän matkailun kehittämissuunnitelma.

Nuorisokeskus Piispala. 2025. Piispalan www-sivut: vastuullisuus Piispalassa. [Viitattu 26.3.2025]. <https://piispala.fi/piispala-info/vastuullisuus/>

Suomen ympäristökeskus. 2024. Kuntien ja alueiden khk-päästöt. [Viitattu 26.3.2025]. https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta265

Suomen ympäristökeskus. 2024. Kuntien khk-päästöjen skenaariotyökalu. <https://skenaario.hiilineutraalisuomi.fi/>

Suomen ympäristökeskus. 2024. Käyttöperusteisen päästölaskennan menetelmä. [Viitattu 26.3.2025]. [https://hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Paastot_ja_indikaattorit/Kuntien_ja_alueiden_kayttoperusteiset_kasvihuonek_aasupaastot/Kayttoperusteisen_paastolaskennan_menete\(50082\)](https://hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Paastot_ja_indikaattorit/Kuntien_ja_alueiden_kayttoperusteiset_kasvihuonek_aasupaastot/Kayttoperusteisen_paastolaskennan_menete(50082))

Tilastokeskus. 2025. Suomen virallinen tilasto (SVT): Jätetilasto. [Viitattu: 26.3.2025]. <https://stat.fi/tilasto/jate>

Valtiokonttori. 2025. Hankintojen arvo. [Viitattu: 26.3.2025]. <https://www.tutkihallintoa.fi/julkiset-hankinnat/hankintojen-arvo/>

Ympäristöministeriö. 2023. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:17: Opas kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164905/YM_2023_17.pdf

Valokuvat

Valokuvaaja Anne Kalliola. Sydänsuomessa-sivuston valokuvapankki. (Kuvat: kansi, s. 1, 9, 16, 24, 44, 51 & 62). <https://sydansuomessa.fi/kuvapankki/valokuvat/>

Valokuvaaja Mika Nuorva. Keski-Suomen Liiton ilmasto- ja luontoviestinnän kuvapankki. (Kuvat: s. 18, 29, 34, 39, 43, 48, 50 & 53).

Kannonkosken kunta. 2025. Visit Kannonkoski –sivusto. (Kuvat s.40).